Элим деб, юртим деб ёниб яшаш керак

Туркистон

1925 йилдан чиқа бошлаган

ЎЗБЕКИСТОН ЁШЛАРИ «КАМОЛОТ» ЖАМҒАРМАСИ ГАЗЕТАСИ

1996 йил 4 декабрь Чоршанба. № 88 (14386)

Ўзбекистон Республикаси Конституцияси куни олдидан

ДИҚҚАТ, ТАНЛОВ!

Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг тўрт йиллиги муносабати билан мамлакатимиз ёшларининг «Камолот» жамғармаси ўзига хос танлов ўтказаётир. Танловки, шарти битта, совғаси бир нечта! Кимда-ким қуйида берилаётган саволларга тўғри ва лўнда жавобларини шу йилнинг 20 декабригача таҳририятимизга йўлласа, «Камолот»нинг антиқа совғаси соҳиби бўлади.

Соврин соҳиби бўлишга шошилинг, азизлар!

1. Конституция сўзининг луғавий маъносини биласизми?

2. Ўзбекистон тарихида нечта Конституция амалда бўлган?

3. Ўзбекистон Конституциясида нечта модда бор?

4. Демократия ва шахс ҳуқуқи деганда нимани тушунасиз?

5. Ўзбекистон Президенти И. Каримов Конституцияни қандай таърифлаган эди?

6. Биринчи Конституция илк бор қайси мамлакатда ва қайси даврда қабул қилинган?

7. Дунё экспертларининг Ўзбекистон Конституцияси ҳақидаги фикри.

8. Дунёда энг кам ўзгартириш киритилган Конституция қайси давлатга тегишли?

9. Маънавий ва моддий тутқунликнинг бир-биридан фарқи.

10. Дунёда Конституцияси йўқ давлатлар борми, бўлса у қайси давлатлар?

11. Амир Темур даврида Конституциявий ҳуқуқ бўлганми, бўлган бўлса у қайси номда аталган?

12. Конституцияга биноан кимлар халқ номидан гапириши мумкин?

13. Конституцияга асосан «сиёсий партия» нима дегани? Касаба уюшмалари-чи?

14. Жамоат бирлашмаси деб нимага айтилади?

15. Конституция ва қонуннинг устунлиги нима дегани?

16. Конституцияда шахс ҳуқуқи ва эркинликлари қандай кафолатланган? Сиёсий ҳуқуқлар-чи?

17. Ўзбекистон Республикаси фуқаролари қандай иқтисодий ва ижтимоий ҳуқуқларга эга?

18. Жамиятнинг иқтисодий негизлари деганда нимани тушунасиз?

19. Қонунчиликка биноан фарзандларнинг бурчлари нимада?

20. Олий Мажлис ваколатлари нималардан иборат?

21. Ўзбекистонда кимлар сайлаш ва сайланиш ҳуқуқига эга?

22. Давлат ҳокимиятининг манбаи нима?

23. Давлат ҳокимияти тизими қандай ҳокимиятларга бўлинади?

ЖАВОБЛАРНИ ҚУЙИДАГИ МАНЗИЛГА ЙЎЛЛАНГ: 700083.
ТОШКЕНТ ШАҲРИ, МАТБУОТЧИЛАР КЎЧАСИ 32.
«ТУРКИСТОН» ГАЗЕТАСИ ТАҲРИРИЯТИ.
ТЕЛЕФОН: 36-56-58, 33-79-69.

ПОРТУГАЛИЯДАГИ УЧРАШУВЛАР

ЛИССАБОН, 2 декабрь. (Фахриддин НИЗОМ хабар қилади).

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов 1 декабрь куни Европада Хавфсизлик ва Ҳамкорлик ташкилоти (ЕХҲТ)га аъзо мамлакатлар давлат ва ҳукумат бошлиқларининг навбатдаги учрашувида иштирок этиш учун Португалия пойтахтига ташриф буюрди.

Бугун Лиссабон шаҳрининг «Белем» маданият марказида Европада Хавфсизлик ва Ҳамкорлик Ташкилотига аъзо мамлакатлар давлат ва ҳукумат бошлиқларининг навбатдаги учрашуви бошланди. Мазкур мулоқотга ЕХҲТга аъзо 54 мамлакатнинг давлат ва ҳукумат бошлиқлари таклиф этилган. Шунингдек, саммитда БМТ Бош котиби вакили, Ўрта Ер денгизи мамлакатлари — Жазоир, Миср, Исроил, Марокаш, Тунис ҳамда Япония ва Корея Республикаси раҳбарлари ҳам иштирок этмоқда.

ЕХҲТ учрашуви чоғида мазкур ташкилот фаолиятининг устивор йўналишлари белгилаб олинади. Бу анжуман давлат ва ҳукумат бошлиқлари учун ЕХҲТ доирасида умумий манфаатларга дахлдор бўлган масалалар юзасидан фикр алмашиш имконини бериши билан ҳам муҳим аҳамиятга эга.

ЕХҲТнинг Лиссабон саммити чоғида умумий декларация ва хавфсизлик модели бўйича декларация қабул қилиниши кутилмоқда. Умумий декларацияда 1989 йилдан бери ЕХҲТга аъзо мамлакатларда демократияни қарор топтириш борасида эришилган ютуқлар қайд этилади ҳамда уларни бундан буён ривожлантириш йўллари белгилаб олинади. Хавфсизлик модели бўйича декларацияда ЕХҲТ доирасида муҳокама эитлаётган «XX1 асрда Европа учун умумий ва кенг миқёсли хавфсизлик модели» ўз аксини топади.

Саммит ялпи мажлисини Португалия Бош вазири Антонио Гутерриш кириш сўзи билан очди. У Европада, хусусан, собиқ Югославиядаги уруш ўчоғини бартараф этишда бошқа халқаро ташкилотлар билан биргаликда ЕХҲТ ҳам фаол иштирок этганини қайд этди, мазкур анжуман Европада хавфсизлик архитектурасини барпо этишга киришилаётган бир пайтда ўтаётганини таъкидлади.

ЕХҲТнинг айни пайтдаги раиси, Швейцария ташқи ишлар вазири Флавио Котти анжуман иштирокчилари эътиборини ташкилотнинг хавфсизликни таъминлаш, уруш ўчоқларини бартараф этиш борасида амалга оширилаётган тадбирларига қаратди. У ЕХҲТ урушаётган томонларни яраштиришда қозилик қилмайди, аксинча, воситачи вазифасини ўтайди, деб айтди.

Ялпи мажлиснинг очилиш маросимида БМТ Бош котиби вакили Михаил Петровский, ЕХҲТ парламент ассамблеяси раиси Хавнер Руперес сўзга чиқди.

Шундан сўнг ЕХҲТга аъзо мамлакатлар давлат ва ҳукумат бошлиқлари сўз олдилар.

ЕХҲТнинг Лиссабон саммитида иштирок этаётган Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов бугун куннинг биринчи ярмида Исроил Бош вазири Б. Нетаньяху билан учрашди.

Учрашув чоғида икки мамлакат ўртсидаги муносабатларни ривожлантириш билан боғлиқ масалалар муҳокама қилинди.

ЕХҲТнинг Лиссабон учрашуви ўз ишини давом эттирмоқда.

(ЎзА).

Ғазалкентдаги қандолат маҳсулотлари ишлаб чиқарадиган ўзбек-немис қўшма корхонаси болалар севиб истеъмол қиладиган турли кўринишдаги ширинликлар ишлаб чиқармоқда. Бу ерда Германиядан келтирилган қурилмаларда соатига 2 тонна печенье ва 30 килограмм вафли тайёрлаш йўлга қўйилган.

Суратларда: оператор Саида Абдукаримова ва бир гуруҳ илғор ходимлар.

Р. Нуритдинов (ЎзА) суратлари.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармони

ХОРИЖИЙ САРМОЯЛАР ИШТИРОКИДАГИ КОРХОНАЛАРГА БЕРИЛАДИГАН ҚЎШИМЧА РАҒБАТЛАНТИРИШ ОМИЛЛАРИ ВА ИМТИЁЗЛАР ТЎҒРИСИДА

Ўзбекистон Республикасининг «Хорижий сармоялар ва хорижий сармоядорлар фаолиятининг кафолатлари тўғрисида»ги қонунига мувофиқ ҳамда экспортга йўналтирилган ва импорт ўрнини босадиган маҳсулот ишлаб чиқарадиган, шунингдек, республика иқтисодиётига сармоя қўядиган хорижий сармоялар иштирокидаги ишлаб чиқариш корхоналари барпо этилишини ҳамда уларнинг самарали фаолият кўрсатишини рағбатлантириш мақсадида:

1. Белгилаб қўйилсинки, 1997 йилнинг 1 январидан бошлаб қуйидаги шартларга жавоб берадиган янгидан ташкил этиладиган корхоналар Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлигида ва унинг ҳудудий органларида давлат рўйхатидан ўтказилиши лозим бўлган хорижий сармоялар иштирокидаги корхоналар жумласига киради:

Корхонанинг низом жамғармаси 300 минг АҚШ долларига тенг суммадан кам бўлиши мумкин эмас;

корхона иштирокчиларидан бири албатта хорижий юридик шахс бўлиши шарт;

хорижий сармоялар улуши корхона низом жамғармасининг камида 30 фоизини ташкил этиши зарур.

Янги ташкил этилаётган корхоналар мазкур шартларга жавоб бермаган тақдирда хорижий сармоялар иштирокидаги корхоналар жумласига кирмайди ҳамда корхона жойлашган ҳудуддаги шаҳар ва туман ҳокимликларида белгиланган тартибда давлат рўйхатидан ўтказилиши лозим.

2. Шу нарса белгилаб қўйилсинки, юқорида кўрсатилган шартларга мувофиқ бўлган ҳамда хўжалик фаолиятидан тушадиган жами маблағнинг 60 фоиздан кўпроғи низом фаолиятида уларнинг ўзлари ишлаб чиқараётган маҳсулот ва (ёки) кўрсатаётган сервис хизмати улушига тўғри келадиган хорижий, шўъба ва қўшма корхоналар хорижий сармоялар иштирокидаги ишлаб чиқариш корхоналари жумласига киради.

3. Ушбу Фармон қабул қилингунга қадар рўйхатга олинган хорижий сармоялар иштирокидаги корхоналар учун ҳозир амалда бўлган солиқ имтиёзлари белгиланган муддат тугагунча сақлаб қолинсин.

4. 1997 йилнинг 1 январидан бошлаб хорижий сармоялар иштирокидаги ишлаб чиқариш корхоналари учун амалдаги кафолатлар ва имтиёзларга қўшимча равишда солиқ имтиёзларининг қуйидаги турлари жорий этилсин:

4.1. Республика инвестиция дастурига киритилган лойиҳаларга маблағ сарфланаётган хорижий сармоялар иштирокидаги ишлаб чиқариш корхоналари учун фойдадан олинадиган солиқдан озод қилиш муддати 5 йилдан 7 йилга қадар узайтирилсин.

Илгари республика инвестиция дастурига киритилган хорижий сармоялар иштирокидаги ишлаб чиқариш корхоналари учун мазкур Фармоннинг 1-бандида кўзда тутилган шартларга риоя этилгани ҳолда аввал берилган имтиёзли муддатни ҳисобга олиб, солиққа тортиш имтиёзли режимининг умумий даври 7 йилгача оширилади.

4.2. Низом жамғармасидаги хорижий сармоя улуши 50 фоиз ва ундан кўпроқ бўлган хорижий сармоялар иштирокидаги ишлаб чиқариш корхоналари учун фойдадан олинадиган солиқнинг амалдаги ставкалари камайтирилиб, улар низом жамғармасининг катталигига қараб қуйидаги миқдорларда белгилансин:

300 минг АҚШ долларидан 1 миллион долларгача тенг бўлган суммадан —20 фоиз миқдорида;

1 миллион АҚШ долларига тенг ва ундан кўпроқ бўлган суммадан — 16 фоиз миқдорида.

4.3. Экспортга йўналтирилган ва импортнинг ўрнини босадиган маҳсулот ишлаб чиқарувчи хорижий сармоялар иштирокида янгидан ташкил этиладиган ишлаб чиқариш корхоналари:

агар ишлаб чиқариш ҳажмида 25 фоиздан кўпроғини болаларга мўлжалланган товарлар ташкил этган тақдирда ишлаб чиқариш бошланган пайтдан 5 йил муддат мобайнида фойдадан олинадиган солиқни тўлашдан озод қилсин. Шундан кейинги йилларда мазкур корхоналарнинг фойдасидан солиқ амалдагига нисбатан 2 баравар камайтирилган ставка бўйича ундириб олинсин;

агар корхонанинг низом жамғармасида хорижий сармоя улуши 50 фоиз ва ундан кўпроқни ташкил этган тақдирда ишлаб чиқариш бошланган пайтдан 2 йил муддат мобайнида фойдадан олинадиган солиқни тўлашдан озод қилинсин.

Фойдадан олинадиган солиқ тўлашдан озод қилинган хорижий сармоялар иштирокидаги ишлаб чиқариш корхонасини тугатиш чоғида белгиланган имтиёзли даврдан сўнг бир йил ўтгунга қадар солиқ суммаси унинг бутун фаолият даври учун тўлиқ миқдорда ундириб олинади.

4.4. Низом жамғармасида хорижий сармоялар улуши 50 фоиз ва ундан кўпроқ бўлган хорижий сармоялар иштирокидаги ишлаб чиқариш корхоналарининг ишлаб чиқаришни ривожлантириш ва кенгайтиришга сарфланадиган фойдаси солиққа тортишдан озод қилинсин.

4.5. Қўшимча солиқ имтиёзлари 1997 йилнинг 1 январига қадар ишлаб турган ва рўйхатга олинган хорижий сармоялар иштирокидаги ишлаб чиқариш корхоналарига нисбатан ҳам жорий этилсин, бунда улар ўзларининг таъсис ҳужжатларини ушбу Фармон қоидаларига мувофиқ ҳолга келтиришлари ва Ўзбекистон Республикасининг Адлия вазирлигида қайта рўйхатдан ўтишлари шарт.

5. Белгилаб қўйилсинки, 1997 йилнинг 1 январидан бошлаб хорижий сармоялар иштирокидаги ишлаб чиқариш корхоналари жумласига кирмайдиган янгидан ташкил этилаётган хорижий сармоялар иштирокидаги корхоналарга нисбатан амалдаги ва қўшимча равишда жорий этилаётган солиқ итмиёзлари тадбиқ қилинмайди.

6. Давлат рўйхатидан ўтган санадан бошлаб бир йил мобайнида белгиланган тартибда ўзининг низом жамғармасини таъсис ҳужжатларида кўзда тутилган миқдорларда туза олмаган хорижий сармоялар иштирокидаги корхоналар таркиб топмаган деб ҳисоблансин.

7. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси икки ҳафта муддатда Ўзбекистон Республикасининг амалдаги қонунлари ва меъёрий ҳужжатларига ушбу Фармондан келиб чиқадиган ўзгартиш ҳамда қўшимчалар киритиш юзасидан таклифлар тайёрласин.

Ўзбекистон Республикаси Президенти И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри,
1996 йил 30 ноябрь.

Бугун Бирлашган Араб Амирликларида Осиё кубоги мусобақалари бошланади. Ўзбекистон Миллий терма жамоаси Марказий Осиё вакили сифатида Япония, Сурия ва Хитой давлатлари билан куч синашади. Футболчи йигитларимизга бу масъулиятли учрашувларда омад милаймиз ***(Айнан шу санага бағишлаб тайёрланган футбол саҳифасини газетамизнинг 4-бетида ўқишингиз мумкин).***

ЁШЛАР ВА ИСЛОҲОТ

Эртага Шаҳрисабзда «Камолот» жамғармаси томонидан ташкил этилган «Бизнес-инкубатор» биносида «Кичик ва ўрта тадбиркорлик негизида инновацион-технологик ривожлантиришнинг муаммо ва истиқболлари» мавзуида 1-республика илмий-амалий семинари бошланади.

Шу муносабат билан биз жамғарма Бошқарувининг тадбиркорликни қўллаб-қувватлаш бўлими мудири Ш. Равутовга бир неча саволлар билан мурожаат этдик.

— Семинарни ўтказишдан кўзда тутилган асосий мақсад нима?

— Маҳаллий хом ашёдан харидоргир, четдан келтирилаётган товарлар ўрнини боса олувчи моллар ишлаб чиқаришни тезроқ йўлга қўйиш, Республикамиз иқтисодини юксалтириш ва пировард натижада халқимиз фаровонлигини оширишда муҳим омилдир. Шунинг учун маҳсулот ишлаб чиқаришга иқтисослашган кўплаб кичик ва ўрта тадбиркорлик корхоналарини ташкил қилиш ва уларни техник, ҳуқуқий ва ташкилий жиҳатдан ҳар томонлама қўллаб-қувватлаш, мақсадга мувофиқ равишда маблағ билан таъминлаш бугунги куннинг энг долзарб масалаларидан. Мамлакатимизда бунинг учун ҳуқуқий ва меъёрий негиз яратилган. Аммо уни ҳаётга тўла тадбиқ этиш учун тадбиркорликнинг техник таъминотини осонлаштириш, фан техника ютуқларидан ишлаб чиқаришда унумли фойдаланиш, мулк эгаларида замонавий бозор кўникмаларини шакллантириш ва тадбиркорликнинг ҳудудий хусусиятлари тўғрисида тасаввурларини кенгайтириш лозим.

Шу муносабат билан Жамғармамиз ташаббуси билан ўтказлаётган ушбу анжуманнинг асосий мақсади кичик ва ўрта тадбиркорликни қўллаб-қувватлаш билан боғлиқ бўлган идора ва замонавий усулларни қўллаб муваффақиятта эришаётган мутахассислар, олимлар ва муҳандислар, кичик корхоналар учун ишлаб чиқариш воситалари ишлаб чиқарувчилар, илғор тадбиркорлар ўртасида ўзига хос мулоқот ташкил қилишдир. Ўйлаймизки, бундай мулоқотларда нафақат тажриба алмашинади, балки унда қатнашчилар ўзларини қизиқтираётган ҳуқуқий, ташкилий, амалдаги солиқ тизимига боғлиқ масалалар, кредит олиш ва ишлаб чиқаришда фан-техника ютуқларидан самарали фойдаланиш масалалари бўйича саволларга жавоб топадилар.

— Анжуманда муҳокама этиладиган масалалар қайси йўналишларни ўз ичига олган?

— Семинар дастурида маҳсулот ишлаб чиқаришга бевосита боғлиқ бўлган замонавий технологиялар ва агротехнологияларни тарғиб қилишдан тортиб то тадбиркорлик фаолиятига ҳуқуқий, ташкилий ва миъёрий масала ҳамда муаммолар мажмуаси ўз ифодасини топган. Анжуманда корхоналарнинг шаклланиши ва фаолият босқичлари тўғрисидаги мутахассислар фикрлари эшитилади. Қишлоқ жойлари учун республикамизда яратилган маърузаларга ҳам ўрин берилган.

Республикамизда ғалла етиштириш самарадорлигини оширишда қўлланилаётган зомонавий усуллар тўғрисидаги фикрлар ҳам семинар қатнашчилари ҳукмига ҳавола этилади. Айниқса, «Андижонликлар усули» деб шов-шувга сабаб бўлган пленка тагида чигит ундириш агротехнологияси тўғрисида бу усулни бевосита қўллаш мутахассилар фикрлари ва илмий маърузалар муҳокама қилинади. Шунингдек, тадбирда хорижий экспертларнинг ҳам маърузалари тингланади. Хуллас анжуман дастури жуда кенг қамровли.

— «Камолот» жамғармаси ташкил этган Шаҳрисабздаги дастлабки қишлоқ ҳудудига мўлжалланган «Бизнес-инкубатор» ҳақида бугун эшитмаган киши бўлмаса керак. Унинг илк қадамлари, фаолиятига ҳам тўхталиб ўтсангиз?

— Ҳа, албатта. Бизнес-инкубаторлар воситасида кичик ва ўрта тадбиркорликни қўллаб-қувватлаш иқтисодий жиҳатдан ривожланган мамлакатларда ҳаёт синовидан ўтган усулдир. Олиб борилаётган иқтисодийислоҳотлар ва бозор муносабатларининг устуворлашиб бориши ўлароқ ишсизлар сонининг кўпайиши табиий жараён. Натижада бўшаб қолган меҳнат ресурсларини имконияти борича тезроқ хизмат ва қайта ишлаш соҳасига йўналтириш лозим бўлиб қолади. Бу муаммони ҳал қилишда бизнес инкубаторлар ва ҳар хил инновация марказлар кўпайиши айни муддаодир. Бизнингча, бизнес-инубаторлар қишлоқ шароитида ташкил қилинса ўзгача аҳамият касб этади. Чунки бунда қишлоқ ишлаб чиқаришга фан-техника ютуқлари ва илғор тажрибалар жадал кириб келишига имконият яратилади.

Қишлоқ шароитида — Шаҳрисабз бизнес инкубаторида ўтказилиши мўлжалланаётган илмий-амалий семинар бунга яққол мисолдир. Бу анжуман Шаҳрисабз бизнес-инкубаторининг илк ва салмоқли қадамидир.

Л. ТАНГРИЕВ суҳбатлашди

Маънавият ва дунё

СОҲИБҚИРОНГА ЭҲТИРОМ

Ўзбекистон тарихи давлат музейида Темур ва темурийлар даврига оид кўргазма очилди. Эрон Ислом Республикасининг фавқулотда ва мухтор элчиси жаноб Муҳсин Покойин қуйидагиларни бизга сўзлаб берди:

— Ўзбекистон ва Эрон ўртасидаги маърифий, маданий муносабатларни кенгроқ қулоч ёйдириш мақсадида соҳибқирон Амир Темур ва темурийлар даврини ўзида акс эттирган кўргазма ташкил этиш нияти бизда анчадан буён бор эди. Бир неча кун давом этадиган ушбу кўргазмада жаҳонгир мактубларининг 30 нусхаси, 130 дан ортиқ нодир китоблар, шунингдек машҳур мусаввир Камолиддин Беҳзод мўйқаламига мансуб миниатюра асарлари намойиш этилади. Мисол учун «Шоҳномай Бойсунғур» номли Темурнинг невараси Бойсунғур Мирзо томонидан китобот этилган нафис китобни зикр этиш мумкин. Дарвоқе, бу китоб Эронда салмоқли нусхада чоп қилиниб, ҳозирда жаҳон бозорида жуда қиммат баҳоланади. Яна шу даврга оид Низомиддин Шошийнинг «Зафарнома» асари Теҳронда чоп этилган бўлиб, у ҳам кўргазмадан муносиб ўрин олган. Айтиш жоизки, китобларнинг аксарияти бизда нашр қилинган. Амир Темур шахсига ва умуман ўша даврга бўлган эҳтиром юртимизда кучлидир. Куни кеча Тошкентда соҳибқирон Амир Темурга бағишланган халқаро семинарда ҳам эронлик олим-мутахассислар иштирок этишди. Жорий йилнинг июнь ойида эса юртимизда темурийлар даври адабиёти ва санъатига оид илмий-анжуман кўпчиликда катта қизиқиш уйғотди. Мазкур кўргазмада Эроннинг Ташқи ишлар вазирининг таълим ва илмий тадқиқотлар олиб бориш бўйича муовини Маликий жаноблари қатнашди. Шу билан бирга қатор давра суҳбатлари ўтказиш кўзда тутилмоқда.

Қолаверса, Эрон музейларида Темур даврига оид қимматбаҳо экспонатларни мамлакатингиздаги тегишли музейлар билан алмашлаш ва тақдим этишга тайёрмиз. Яқин орада Ўзбекистон ФА Беруний номидаги Шарқшунослик институтида сақланаётган (ўша даврни ўз ичига олган) форс тиладаги қўлёзмаларнинг каталоги Эронда чоп этилади. Қувонч билан таъкидламоқчиманки, ҳозир бизнинг мамлакатимизда бобурийлар ва темурийлар жамғармасини таъсис этиш масаласи кўриб чиқиляпти.

Ўйлаймизки, бизнинг барча сайъи-ҳаракатларимиз ҳар иккала халқнинг ўзаро дўстлигига хизмат қилади.

Суҳбатни Назокат УСМОНОВА ёзиб олди

Дастурхон тўкинлиги йўлида

ТАНДИР ТЎЛИБ ЁПИЛСА НОН...

Нон... Мана шу биргина муқаддас калом замирида олам-олам маъно мужассам. У тириклик манбаи, табиатнинг тенгсиз инъомидир. Бу хушбўй ва хуштаъм неъматга дунёнинг етти иқлимидан келтирилган ҳеч қандай таомни қиёслаб бўлмайди. Айниқса, эндигина тандирдан узилган, ҳали тафти кетмаган бўрсилдоқ, ширин кулчаю нонларга нима етсин.

Ҳа, нон дастурхонимиз кўрки, зийнати. Ундаги қуту барака фақат нон билан. Ана шу ақидани дилда жо этган Шаҳрисабз туман нон ва нон маҳсулотлари ишлаб чиқариш очиқ ҳиссадорлик жамияти аҳолига иссиқ ва сифатли нонлар етказиб бериш ҳамда уларнинг нон ва нон маҳсулотларига бўлган талаб-эҳтиёжларини тўла қондириш мақсадида кечани-кеча, кундузни-кундуз демай меҳнат қилмоқдалар.

Корхона жамоасининг ҳиссадорлик жамиятига айлантирилганига ҳали кўп вақт бўлганича йўқ. Бироқ мана шу қисқа муддат ичида бундаги меҳнат аҳли эл дастурхонини тўкинчилиги йўлида жуда кўп ишларни қилишга улгуришди. Энг муҳими, уларнинг яшаш тарзида, меҳнатга бўлган муносабатида ижобий ўзгаришлар содир бўлди. Ҳақиқий фидокорлик ўз мевасини бера бошлади.

Шу йилнинг ўтган ўн ойи сарҳисоб қилинганда, корхона жамоасининг меҳнатлари самараси ўлароқ, истеъмолчиларга 561 тонна 4 миллион 850 минг сўмлик нон ва нон маҳсулотлари ишлаб чиқарилганлиги ҳам бу ерда ишларнинг кўнгилдагидек кетаётганидан далолат.

Бугунги кунда корхонада 50 дан ортиқ ишчи ва хизматчилар меҳнат қилишади. Уларнинг аксарияти ёш йигит-қизлардир. Шоҳида Бозорова, Нуъмон Султонов, Исмат Муҳаммадиев, Нодир Музаффаров, Азамат Зайниддинов, Азамат Дўстбобоев, Салим Умаров каби малакали мутахассис ва ишчилар доимо корхонанинг фахри ва ғурури.

Корхонада айни вақтда бир кунда 5 минг дона бўлка ҳамда 4 мингта оби нонлар ишлаб чиқарилиб, улар жамиятга қарашли 12 та мавжуд савдо дўконлари орқали пешма-пеш харидорларга сотилмоқда. Бундан ташқари туман «Савдо» ҳиссадорлик жамияти ҳисобидаги кичик ва хусусий корхоналар, озиқ-овқат дўконлари, шунингдек, туман марказий шифохонаси ҳамда бошқа ўқув масканларига ҳам нон ва нон маҳсулотлари худди ана шу ердан юборилади.

— Инсон боласи борки, орзулар қаноатида яшайди, — дейди биз билан суҳбатда жамият бошқаруви раиси Баҳриддин Каримов. Шу боис қалбда қилинажак ишлар бир талай. Чунки бугунги иқтисодий шароит ҳар бир раҳбардан эртанги кунни чамалаб меҳнат қилишни тақозо этади. Шуни инобатга олиб, жамиятимиз аъзолари билан келишган ҳолда нон ишлаб чиқариш цехларини янада кенгайтириш ниятларимиз бор. Шу билан бирга қўшимча ширмой кулчалар, макарон ҳамда бошқа қандолатчилик маҳсулотлари ишлаб чиқаришни йўлга қўймоқчимиз. Бу хайрли ишларимизнинг амалга оширишда туманимизда яқинда ташкил этилган «Камолот» жамғармаси қошидаги «Бизнес инкубатор» билан тузилган шартномаларимиз ҳам анча қўл келади деган умиддаман.

Ўзингизга маълум, бугунги бозор иқтисодиёти палласида аҳолини нонга бўлган талабини қандай бўлмасин қондириш доимий диққат марказимизда турибди. Шуни дилдан ҳис этган жамоамиз аъзолари бир тан, бир жон бўлишиб, халқимизга сифатли ва харидоргир нон ва нон маҳсулотлари етказиб бериш учун астойдил ҳаракат қилаяптилар.

Биз Шаҳрисабз тумани нон ва нон маҳсулотлари ишлаб чиқариш очиқ ҳиссадорлик жамияти аъзолари билан хайрлашар эканмиз, уларнинг эл дастурхони тўкинлиги йўлидаги ишларига омад тиладик.

Абдунаби БОБОЁРОВ,
Қашқадарё вилояти Шаҳрисабз тумани

Ножўя иш — келтирар ташвиш

ЭГРИЛИК... ЧЎНТАККА ЗАРАР

Баъзан ҳайрон қоласан одам: нега қонунларни, ўнлаб қарорларни назарписанд қилмайдиган, қандай йўл билан бўлмасин ишини битиришга шошиладиган кимсалар ҳар қадамда учраб турибди? Аслидаку, бундайларнинг умри қисқа. Аммо, негадир эгри йўлни афзал кўрганлар жуда секинлик билан сийраклашиб бораётир. Сабаби аниқ: бизнингча, маъмурий, кўпдан-кўп назорат қилувчи маҳкамалар янаям белини маҳкам боғлаган ҳолда нопокларга қарши ўт очиши керак! Буни Бойсун тумани соликчилари ҳар дақиқа ҳис этиб туришади. Асосий қисми ёшлардан иборат жамоа кейинги ўн ой мобайнида юздадан ошиқ ҳуқуқбузарлик ҳолларини аниқлаганлиги фикримизнинг исботидир. Шу давр мобайнида уч юзтага яқин рейд ва текширишлар ўтказилди. Айбдор шахсларга бир юз эллик минг сўмдан ортиқроқ жарима солинди.

Энди яна бир ажабланарли жойи шундаки, ҳуқуқбузарларнинг кўпчилиги тумандаги казо-казо одамлар. Мисол учун, коммунал фойдаланиш бирлашмаси бошлиғи Муҳаммади Норқулов, бош ҳисобчиси Равшан Худойқулов, «Агрокимёхизмат», «Таъмирлаш», «Лаззат» ҳиссадорлик жамиятлари раҳбарлари Файзулла Сатторов, Зиёдулла Муҳаммадиев, Жума Султонов, бош ҳисобчилари Наби Абдураҳимов, Тўлқин Абдураҳмоновларнинг ҳар қайсиси айбига иқрор бўлганларидан сўнг 700-1250 сўмдан ажралиб қолишди-жарима ҳисобига банкка тўлашдан ўзга илож тополмадилар.

Айрим савдо ходимлари ҳатто нуфузли қарорларни ҳам назарига илмаслиги текширишлар жараёнида ошкор бўлиб қолди. Нима учун айрим кишилар йигирма эмас, икки юз сўм эмас, ҳатто икки минг сўмлаб жарима тўлашга мажбур бўлдилар? Ахир, бу маблағ бир кишининг ўртача ойлик маоши билан тенгку? Масалан, Даштигоз савдо ҳиссадорлик жамиятига қарашли дўкон мудирларидан Абдуқобил Самадов, Фарҳод Эшниёзов, Нусрат Холиёров, Холмўмин Ражабов, Юсуф Эргашевларни бундай катта миқдордаги жарима тўлашга нима мажбур қилди? Аввало, улар касса аппаратларини ишлатишга лоқайдлик билан қарадилар, иккинчидан, ким текшириб ўтирибди, дея қўл силтаб долзарб қарорга нописандлик билан муносабатда бўлишди.

Тўғри, уларнинг баъзи ҳамкасблари камроқ жарима тўлаш билан кифояландилар. Хусусан, Бойсун савдо ҳиссадорлик жамиятига қарашли дўкон мудирлари-Холиқ Муртазоев, Бахтиёр Аъзамовнинг ҳар бири 1250 сўмни бюджет ҳисобига «Совға» қилишга мажбур бўлдилар. Некаги, улар аҳолига савдо хизмати кўрсатиш қоидалари билан унчалик ҳисоблашишни маъқул кўрмайдилар.

Юқоридагиларнинг ҳатти-ҳаракатларига ёқангизни ушламасангиз ҳам бўлаверар экан. Чунки...

Эгрилик барибир бир куни ошкор бўлар экан. Лекин, айримлар тўғри йўл қолиб, қинғир-қийшиқ йўллар орқали мўмайгина фойда орттиришни ёки ташкилотнинг чўнтагини қаппайтиришни хаёл қилишади. Шу ниятда солиқ тўланадиган объектларни жўрттага яшириб қолиш пайига тушадилар. Наҳотки бундай ҳатти-ҳаракатлар республика маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги Кодекснинг 175-моддаси талабларига зид эканлигини билмасалар? Жуда яхши англашади. Фақат...

Бундай мансабдорлар қаторига қуйидагиларни қўшиш мумкин. «Мўмкин», «Марҳабо», «Шаҳло» кичик корхонаси раҳбарлари Эркин Қодиров, Носир Муртазоев, Рафиқ Обиддинов, бош ҳисобчилари-Урол Мирзаев, Зубайда Фозилова ва бошқалар.

Фақат солиқ солинадиган объектларни ҳисобдан яшириб қолиш билан кифояланмай, касса операциясини юритиш тартибларини бузган ўнлаб кишилар негадир ҳеч нарсани билмагандек имижимида иш битиришади, гўё бирорта ҳам солиқчи уларнинг мушугини пишт, дейишга қурби етмайдигандек беғам юришади, Ваҳоланки, бундай «уддабуррон-лар» қишлоқ хўжалиги соҳасида ишлаётган одамлар орасида ҳам кам эмаслиги равшан бўлди. «Мок» ташкилоти бошлиғи Мухтор Мирзаев «Лимон», «Қўштут», «Ат-Термизий» деҳқон-фермер хўжалиги раҳбарлари — Тўлқин Соҳибов, Маматраим Бердиев, Тўлқин Холмуродов мол ва деҳқон бозори бошлиғи, «Нур» хусусий савдо дўкони мудири Нормурод Абдураимов ва бошқалар 400-500 сўмдан жарима тўладилар.

Қурувчиларнинг баъзилари кўра-била туриб фойда орттиришнинг осон, аммо ниҳоятда хатарли йўлларини афзал кўрадилар. Бундай иш тугишдан ўзлари азият чекишлари мумкинлигини наҳотки англаб етмасалар? Қурилиш ташкилотлари бошлиқлари Зариф Раҳмонов, Ғайрат Раҳмонқулов, бош ҳисобчилари Нуъмон Рўзиев ҳамда Анвар Фаёзов, Карбит заводи директори Жалил Ғаффоров, бош ҳисобчиси Баҳриддин Раҳмоновларга қинғир йўл тутиш қимматга тушди. Уларнинг бу қилиғи 1250 сўмдан жарима тўлаш билан якун топди. Юқоридагилар Ўзбекистон Республикаси маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги Кодекснинг 175-моддаси3-қисмига асосан жавобгарликка тортилдилар.

Бу каби ўнлаб ҳуқуқбузарлик ҳолларини аниқлаш осон эмас. Бироқ, инспекциянинг фидойи инспекторлари фаоллик кўрсатмоқдалар. Уларнинг кўпчилиги ёшлар. Шу сабабли фақат камчиликларни фош этиш билангина кифояланмасдан уларни бартараф этиш, олдини олиш тадбирларини ҳам ўтказиш лозим.

Натижа эса қаноатланарли. Кейинги ойларда юқорида таъкидланганидек сингари ҳуқуқбузарлик ҳолатлари кескин камайди. Демак, туманда онда-сонда учрайдиган бундай шахслар ҳам эгрилик чўнтакка зарар эканлигини англаб етишган кўринади.

Бобоқамбар АЛИМОВ,
Бойсун тумани солиқ инспекциясининг бошлиғи.
Жовли ХУШБОҚОВ,
«Туркистон» мухбири.

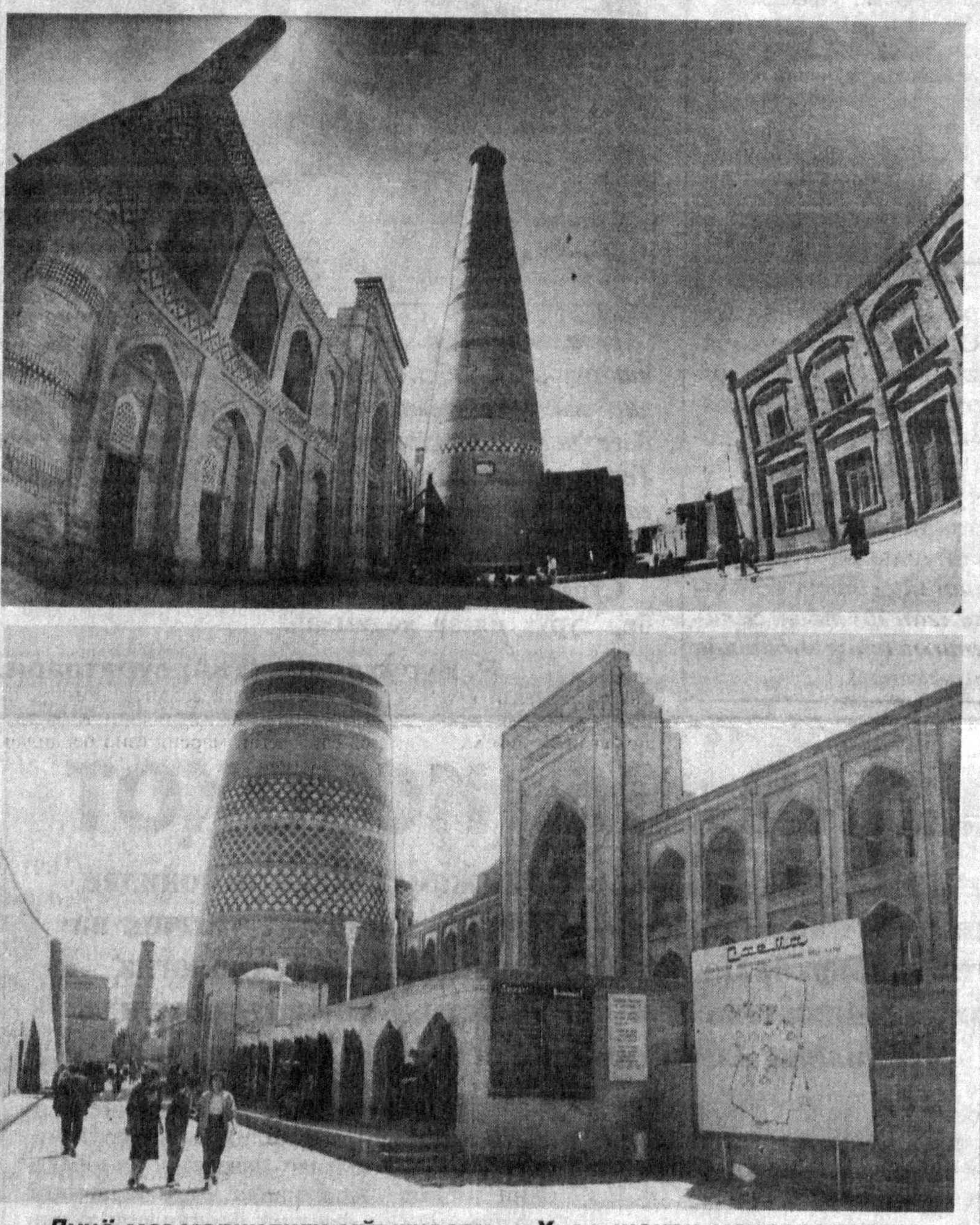

Дунё меъморчилиги мўъжизаси — Хива шаҳри манзаралари

ЎзА суратлари.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНИНГ ҲИССАДОРЛИК ТИЖОРАТ «ТАДБИРКОР» БАНКИ

Мамлакатимиздаги йирик, барқарор ва ишончли банклардан бири мижозларга қуйидаги хизматларни таклиф этади:

Ўзбекистоннинг барча ҳудудларига тезкорлик билан пул ўтказиш;

Бошқа қўшимча хизматларни бажариш;

Кичик ва ўрта бизнесни кредитлаш ва молиялаштириш;

Ҳисоб-касса операцияларининг барча мажмуасини бажариш;

Қимматбаҳо қоғозлар билан операциялар ўтказиш;

Сўм ҳамда валюта ҳисоб варақаларини очиш ва юритиш;

Манзилимиз; 700047, Тошкент шаҳри, С. Азимов кўчаси, 52-уй.

Телефонлар: (3712) 33-18-75, 33-53-43, 33-83-21
Факс: (3712) 33-83-21.

Республикамиз бўйича жойларда мижозларимизга хизмат кўрсатаётган вилоят бўлимларининг манзиллари:

№ т/н	Филиаллар номи	Манзили ва телефон рақами	Раҳбар фамилияси, исми ва отасининг исми
1.	Қорақалпоғистон	742000 Нукус ш. Шомуротов кўчаси, 107 (8-361-22)7-5024	Ким Олег Виссарионович
2.	Андижон	710001. Андижон ш. Ш. Рашидов кўч. 48 (8-374-2)24-24-43	Ҳусанов Турсунали
3.	Бухоро	705014 Бухоро ш. Низомий кўч., 35 (8-365-22)3-75-85	Камолов Нозим
4.	Навоий	706800 Навоий ш. Привокзальная кўч., 12 (8-436-00)6-47-50	Муҳамедов Чинпўлат Бахранович
5.	Жиззах	708008 Жиззах ш., Ивановская кўч., 60 (8-372-22)4-15-76	Абдусаматов Низом
6.	Қашқадарё	730017, Қарши ш., Ўзбекистон кўч., 305 (8-375-22)5-64-10	Ваҳобов Зокиржон Қувватович
7.	Наманган	716018 Наманган ш., Дўстлик шоҳ кўч.,9 (8-369-22)4-41-05	Юсупов Абдуравип
8.	Самарқанд	703034 Самарқанд ш., Мирзо-Улуғбек кўч., 148 (8-366-2)24-33-71	Нуриллаев Султонмурод Нуриллаевич
9.	Сурхондарё	732000 Термез ш., Навоий кўч., 41 а (8-376-22)4-06-28	Тоғаев Салоҳиддин
10.	Сирдарё	707000 Гулистон ш., Бўстон кўч., 30 (8-367-22)25-27-20	Ғазиева Раҳима
11.	Тошкент	700128 Тошкент ш., Ц-15 Қодирий кўч.,9 (8-3712)44-09-92	Иминов Одилжон Каримович
12.	Фарғона	712000 Фарғона ш., Навоий кўч., 17 (8-373-22)4-97-94	Мурадов Алишер Деҳқонович
13.	Хоразм	740000 Урганч ш., А. Баҳодирхон кўч., 185 (8-362-22)6-8890	Мадраҳимов Қаҳрамон Эгамбердиевич
14.	Ўзтадбиркорбанк амалиёт бўлими	700047 Тошкент ш., С. Азимов кўч., 52 (8-3712)36-28-12	Халимов Маҳмуд Раҳмонович

Ҳамид ЗИЁЕВ,
Ўзбекистонда хизмат кўрсатган фан арбоби

ҚУЁШ ФАРЗАНДИ

Бу диёрда истиқомат қилаётган кишилар қадимий замонлардан буён саҳий заминда пахтани, айтиш мумкинки, зўр бериб, қатъият билан меҳнат қилишни, билим ва тажрибани талаб қиладиган бундай нозик, инжиқ экинни етиштириш билан шуғулланиб келади. Пахта Ўрта ер денгизи соҳилларига, Яқин Шарқ ва Осиёга, Марказий Осиёнинг қоқ марказы айнан ҳозирги Ўзбекистон ҳудудидан тарқалган.

Ислом КАРИМОВ

Ҳақиқатдан ҳам ўзбек халқи узоқ даврлардан буён пахтачилик билан шуғулланиб, бой тажриба орттирди. Унинг пахтачиликка бўлган алоҳида меҳри ва эътибори шундан иборатки, у ўтмиш замонлардан то шу кунгача сиёсий ва ижтимоий-иқтисодий ҳаётнинг устунларидан бири ҳисобланмоқда.

Маълумки, пахта табиат оламида инсон ҳаёти ва жамият тараққиёти учун зарур бўлган техника ўсимликлари орасида олдинги сафларда туради. У серқуёш ва серсув ўлка ўсимлиги бўлиб, деҳқоннинг машаққатли ва тинимсиз меҳнатининг маҳсулидир. У бутун баҳор, ёз, куз бўйи қуёш нурида тобланади, шунинг учун ҳам ўтмишда пахтани «қуёш фарзанди» деб бежиз айтмаганлар.

Пахта хом ашёсидан ишланган турли хил кийим-кечаклар ва буюмлар инсон қиёфасини безайди, совуқдан ва жазирама иссиқдан сақлайди. Пахтадан олинадиган ёғ, спирт, ем, ёқилғи ва кўплаб бошқа маҳсулотлар халқ хўжалигининг турли соҳаларида муҳим ўрин эгаллайди. Пахтадай хилма-хил маҳсулотларга бой бошқа ўсимликларни топиш амри маҳол. У бу борада тенги йўқ ноёб ўсимликдир. Шунинг учун ҳам ота-боболаримиз табиий офатлар, қирғин-урушлар ва қаҳатчилик даврларида ҳам пахтани кўз қорачиғидай сақлаб, авлоддан авлодга етказиб келдилар. Кези келганда айтиш лозимки, пахтанинг шифобахш хусусиятлари-да мавжуд. Ўтмиш замонларда табиблар эрта тонгдаги қуёш нурида товланаётган пахтазорни томоша қилишни тавсия қилганлар. Чунки пахтанинг нури, тиниқ оқ ранги, гўзаллиги ва майинлиги кўзни қувонтиради, руҳни кўтариб, кайфиятни яхшилайди.

Хуллас, пахта шу даражада ноёб ўсимликки, у «Оллоҳнинг мўъжизаси», «ернинг дури» ва «оқ олтин» сингари номлар билан жуда қадрланган. Ўзбек халқи кўп асрлар мобайнида мана шу Худои Таоло берган неъматни катта бахт-саодат деб билиб, машҳур пахтакор сифатида ҳам оламга танилди.

Шу йилнинг 7 октябрида Тошкентда пахта бўйича халқаро қўмитасининг 55-ялпи мажлисини очилиши бежиз эмас.

Мазкур анжуманда Ислом Каримовнинг қатнашиши ва нутқи зўр қизиқиш билан қарши олиниши ҳам муҳим воқеа ҳисобланади.

Туркистон ўлкасида пахтачилик қуйидаги уч даврни босиб ўтди.

I. ҚАДИМГИ ВА ЎРТА АСР ДАВРИ

Манбаларда кўрсатилишича, Туркистон халқи милоддан аввалги VI асрдан буён пахтачилик билан шуғулланиб келади. Аммо бу санадан аввал ҳам пахтачилик билан шуғуллангани эҳтимолдан ҳоли эмас. Афсуски, пахтачиликка доир манбаларда маълумотлар жуда оз. Бизни ихтиёримизда кўпроқ ундан ишланган турли газламаларга тегишли ҳужжатлар мавжуд. Булар пахтачилик ҳақида маълум тушунча беради, деб ўйлайман. Уларга кўра X асрда ҳозирги Ўзбекистонда пахтачилик ва унга боғлиқ тўқимачилик юқори даражага кўтарилган, турли газламалар фақат ички эмас, балки ташқи бозорнинг муҳим буюми сифатида хорижий мамлакатларга кўплаб жўнатилган.

Шу даврнинг машҳур тарихчиси Наршохий «Бухоро тарихи» китобида ип газламалар ҳақида қимматли маълумотлар беради. Буларга кўра, патачилик ривожланиши асосида тўқимачилик ўсиб, турли газламалар, пардалар ва бошқа буюмлар тайёрланган. Газламалар ишлаб чиқаришга ихтисослаштирилган алоҳида маҳалла ва қишлоқлар бор эди. Масалан, Бухоронинг шимолида жойлашган Зиндона қишлоғи бундан минг йил илгари олий сифатли газлама ишлаб чиқаришни ўзлаштирган эди. «Зиндона қишлоғида, — деб ёзади муаррих — катта қалъа, бозор ва масжид бор. Бу ердан «зиндоний» номли газлама олиб кетилади. Бу ном шу қишлоқда ишлаб чиқарилгани учун берилган. Газламанинг сифати жуда яхши бўлиб, кўп миқдорда ишлаб чиқарилган. Бухоронинг бошқа қишлоқларида ҳам ишлаб чиқариладиган бу мато «зиндоначи» номи билан юритилган...»

Мазкур газламалар Ироқ, Эрон, Кармана, Ҳиндистон ва бошқа давлатларга олиб кетилган.

XI—XVI асрларда ҳам пахтачилик ва газламалар тўқиш давом этаверди. Бундай ҳолат кейинги асрларда, яъни Бухоро, Хева ва Қўқон хонликлари даврида ҳам кўзга ташланди. Туркистон Волга ва Урал бўйларини, Сибирь ва рус князликларини газламалар ва кийим-кечаклар билан таъминлаб турган эди. XVI асрнинг иккинчи ярмидан бошлаб ўша бепоён ерларни Рус давлати босиб олгандан кейин тарихан шаклланган савдо алоқалари давом этди. Ҳатто рус ҳукумати ўз фуқароларини ўзбек газламаларига эҳтиёжини қондириш учун ўзбек савдогарларига имтиёзлар берди. Натижада, Астрахандан бошлаб Волга ва Урал бўйлари орқали бутун Сибирни қамраб олган бепоён ерларнинг аҳолиси кўпроқ ўзбек газламаси ҳисобига кийинардилар. Курсатилган ерларда 100 минглаб метр ип ва ипак газламалар, кийим-бошлар XVII асрдан XIX асрнинг биринчи ярмигача келтирилиб турилди. Уларни орасида юқорида кўрсатилган зиндона газламаси «зендени» номи билан салмоқли ўринни эгаллади. Умуман, Россия Туркистонни тайёр маҳсулотлар бозорига айлантира бошлаган эди. Ўлкадан у ерга асосан тайёр маҳсулотларни чиқарилиши пахтачиликни ва ҳунармандчиликни ривожланишига ижобий таъсир кўрсатиб, ишлаб чиқариш кучларининг ўсишида муҳим ўрин эгаллаган. Бу ҳолат ўша вақтдаги мустақилликнинг маҳсули эди.

II. МУСТАМЛАКАЧИЛИК ДАВРИ ВА АМЕРИКА ПАХТАСИНИНГ ИҚЛИМЛАШТИРИЛИШИ

XIX асрнинг иккинчи чорагидан бошлаб Россияда тўқимачилик саноати жадаллик билан ривожланиб борди. Пахта хом ашёси асосан, узоқ Америкадан келтириларди. Ўша вақт учун салмоқли ҳисобланган ўн миллионлаб сўмлар йўл ва бошқа харажатларни қоплаш учун сарфланарди. Бундан ташқари, турли сабабларга кўра, Америка пахтасини узлуксиз келтиришнинг иложи бўлмай қоларди. Шу боис, бу вақтларда Қозоғистонда маҳкам ўрнашиб олган рус давлати хонликларни босиб олиб, мўмай даромад келтирувчи ўзбек пахтасини қўлга киритишни режалаштирди. Бундан ташқари, ўзбек хонликларини рус саноатининг тайёр моллари бозорига айлантириш зарурияти кўндаланг турган эди. Рус давлати мана шундай шум ва талончилик ниятлари билан хонликларни қонга белаб, ўлкада ўз ҳукмронлигини ўрнатиб, биринчи навбатда пахтага эътиборни қаратди.

Бу вақтларда Ўзбекистонда «Ғўза» навли пахта етиштирилар эди. Айтганча, ўлкада пахтанинг «қизил пўчоқ» ва «малла пахта» номлари ҳам бўлган. «Қизил пўчоқ» пахтасининг чигити анча йирик ва толаси оқ рангли бўлган. Унинг танаси қизғиш бўлганлиги учун «қизил пўчоқ» дейилган. Толасининг узунлиги 22-23 мм.га тенг бўлган. «Малла пахта»нинг ранги сариқ-қизғишроқ бўлиб, чигити майда, толасининг узунлиги 14-16 мм. бўлган. Маҳаллий «ғўза» нави Хива хонлигида етиштирилган пахталар орасида ўзининг сифати, майинлиги ва толасининг бир мунча узунлиги билан ажралиб турган. Пахта навлари ҳосилга кирганда чаноқлари териб олиниб кейин, қўл кучи билан пахтаси ажратиб олинган. Улар қўл тўқимачилигига мослашган бўлиб, рус тўқимачилик саноатининг талабларига жавоб бера олмади. Шунинг учун рус ҳукумати ва капиталистлари юқори сифатли Америка пахта навларини иқлимлаштиришга киришдилар.

Шуни алоҳида таъкидлаш лозимки, туб аҳолининг айрим илғор кишилари ўлкани Россия босиб олмасидан илгари, яъни XIX асрнинг ўрталарида пахтачиликни жаҳон андозаси даражасида ривожлантириш мақсадида Америка навини иқлимлаштиришга ҳаракат қилган. Масалан, йирик савдогарлардан Саидмуродов Бухорога Америка пахтасининг чигитини келтириб, яхши натижаларга эришган. Айни пайтда пахтадан чигитни ажратадиган машина ҳам келтирган. Аммо бу иш давом эттирилмай қолиб кетганди...

Рус агрономлари ҳукумат ва капиталистларнинг паноҳида ўлкада пахта тажриба плантацияларини ташкил қилиб, Америка пахта навларини синовдан ўтказдилар. Ниҳоят XIX асрнинг 80-йилларига келиб, ўзбек пахтакорларининг ёрдамида Америка пахта уруғлари орасида «Упланд» номли нав маҳаллий шароитда сифатли ва кўп ҳосилли бўлиб чиқди. У тўқимачилик саноати талабига жавоб берар эди. Унинг уруғи деҳқонларга текинга тарқатилиб рағбатлантириларди. Энди Америка пахтасини «ғўза»га солиштирсак, қуйидаги фарқини кўриш мумкин:

Бир десятина ердан маҳаллий «Ғўза» пахтаси американинг «Упланд» пахтаси

ҳосилдорлик 77 пуд 127 пуд

ҳосилнинг етилиши 150 кун 148 кун

биринчи терим 39,0% 71,2%

толанинг чиқиши 27,0—29% 31,0—36,7%

толанинг узунлиги 20,0—23,5 мм 23,2—24,8 мм

даромади 220 сўм 486 сўм

Бундан ташқари, Америка навида чиғаноқдаги пахтани тўлиқ очилиши машаққатли меҳнатни бартараф қилди. Унинг бозор нархи ҳам юқори эди. Унинг бир пуди бозорда 5 сўм 5 тийиндан 7 сўм 60 тийингача, «Ғўза»ники 4 сўм 60 тийиндан 6 сўм 70 тийингача сотилган.

Ҳар жиҳатдан рус тўқимачилик саноатига мос тушадиган ва катта даромад келтирадиган Америка пахта навини муваффақиятли иқлимлаштирилиши бутун Россия савдо-саноат вакилларини шошириб қўйди. Улар ўзларини Туркистонга уриб, пахтадан мўмай даромад олиш учун ҳеч нарсадан тоймайдилар. Шунинг оқибатида «пахта васвасаси» авжига миниб, фирмалар, савдогарлар, амалдорлар, генераллар, офицерлар, қуйингчи, кимнинг маблағи бўлса ўзини пахтага урди. Ҳатто улар ўлкада ўзларининг пахта плантацияларини ташкил қилиб, чорикорларни ва мардикорларни ишлатдилар.

(Давоми 3-бетда)

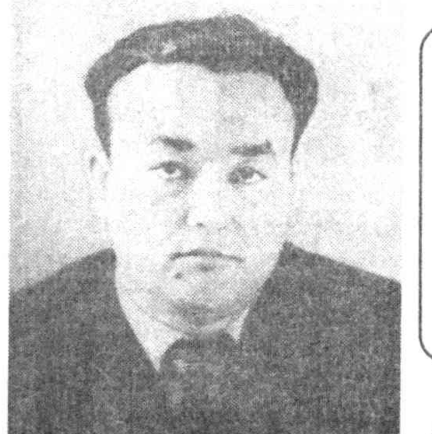

Домламиз Фатҳиддин Насриддин етмишга етиб келибдилар. Ҳозир жумҳуриятимиз газета-журналларида хизмат қилаётган ёзувчиларимиз, мухбирларимизнинг асосий қисми у кишининг шогирдларидир. Фидойи домламизнинг ўнлаб ҳикоя ва қиссаларини, адабиёт билан боғлиқ юзлаб мақолаларини ўқиганмиз, аммо у кишининг шеърларидан ўқиб кўрмаган эканмиз, мана, энди жазм этдик.

ЁР ХОН АТЛАС КИЙГАНДА

Товусдай товландинг, ойдай кўриндинг,
Хон атлас кўйлагинг кийиб чиққан он.
Яна нималарни истайди кўнглинг,
Айтгил, эй, малагим, қолмасин армон?

Балки қуёш бўлиб ёнмоқ истарсан,
Само-юлдузларга қўл чўзиб шу чоқ,
Олиб беринг ойни дея қистарсан,
Хаёл қилиб уни гуё ойбалдоқ.

Майли, ҳаммасига розиман фақат
Ҳижрон оташида куйдирмасанг бас.
Майли, куйдирсанг ҳам қилурман тоқат,
Фақат бошқаларни суйдирмасанг бас.

ИХЛОС

Огоҳ бўлгил, эй азиз одам,
Ихлос билан яшарар олам.
Ихлоси бор, эътиқоди ёр —
Бўлса одам ҳеч бўлмайди кам.

Топай десанг элда эътибор,
Бўлмай десанг ҳаргиз ҳокисор,
Ихлос қўйгил илму ҳунарга,
Сўраб ўрганмоқдан қилма ор.

Эзгуликнинг бошидир ихлос,
Мушкуллардан айлайди халос.
Бахту иқбол кошонасига
Ихлос бўлур мустаҳкам асос.

Фатҳиддин Насриддинов

«ШЕЪРИЯТ САБОҚЛАРИ»НИНГ НАВБАТДАГИ МАШҒУЛОТИ

Ҳурматли ёш ижодкорлар, шеърият ихлосмандлари. Хабарингиз бор сиз билан таҳририятимизда «Шеърият сабоқлари» мактабининг илк машғулотини ўтказган эдик. Сизларнинг анчагина машқларингиз олиб қолинган эди. Шу фурсатгача улар ўрганилди, таҳлил қилинди. Хулласки, 5 декабрда ўтказиладиган навбатдаги сабоқда Сиз ўз машқларингиз хусусидаги мулоҳазаларни эшитасиз ва ҳар доимгидай мушоирада иштирок этасиз.

Демак, ёдингиздан чиқмасин, «Шеърият сабоқлари»нинг навбатдаги машғулоти шу йилнинг 5-декабрь куни соат 16.00 да бошланади. Сизни «Туркистон» таҳририятида кутамиз.

Манзилимиз: Тошкент шаҳар, Матбуотчилар кўчаси, 32, 5-қават.

Телефон: 33-79-69.

Шеърият чамани

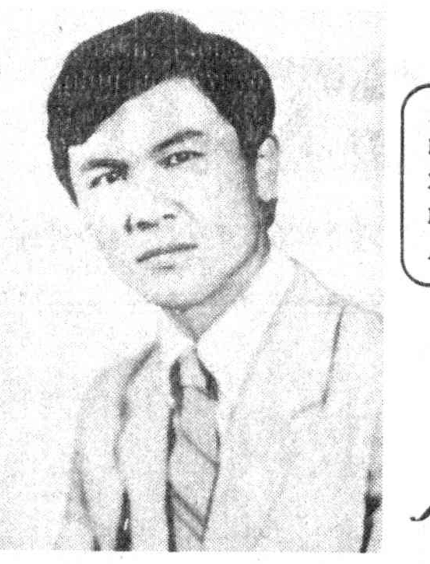

Саъдулла ЧЎЛЛИнинг касби кутубхонашунос. Халққа зиё тарқатади. Фурсат топиб шеър ҳам машқ қилади. Ўзича янгича ташбеҳлар топишга ҳаракат қилади. Унинг ижодидан айримларини эътиборингизга ҳавола қилмоқдамиз.

ҚАНДАЙ ХОТИРЖАМ ЯШАШ МУМКИН СЕВГИСИЗ

Қандай хотиржам
Яшаш мумкин,
Қўйган қадаминг
Кимнингдир юзига,
Бошига, кўзига
Қўйила бошлагач,
Эрка хонанданинг
Бахт қуши ҳақидаги
Қўшиқларин эшитиб,
Кўкнинг мовийлигига,
Кузнинг сарғишлигига.
Қараб
Ва
Ёлғончи фариштанинг
Муҳаббатига ишониб
қандай хотиржам
яшаш мум-к-и-н...

* * *

Сўз йўқ...
дилда,
тилда.
Сўз йўқ.
Юрак қон, бағир қон.
Аммо сўз йўқ
Ўша туғилажак сўз.

Лаҳза,
Ўтди у кунлар, —
Оқ бадан шамол
Сокин эркалаб
Тун бўйи бедор
ёр кутиб зор-зор,
Қўйингда бир бор
Қонмаган дилим.

* * *

Ул дўстни ўйлаб душман
Ғанимни дўст деб ўйлади
Дўст билан душман ичра
Ўз бошини хор айлади

* * *

Бевафо ой ботди яна
Ёритмасдан йўлимни.
Сўнги юлдуз ўчди, ана
Совуқ қучиб ўлимни.

Саъдулла ЧЎЛЛИ

Танбурий билан суҳбат

«ДАРДИ ДИЛИМ СЎРГУВЧИ ТАНБУР...»

«Халқ қўшиқларининг сеҳрли оҳанглари остида маъсуд хаёлларга берилмаган, мумтоз қўшиқлар сурури ила маънан ором топмаган кишини учратиш қийин.

Чинакам ҳофизларгина, ана шундай сеҳрли қўшиқлари билан халқ қалбига киради. Обрў-эътибор, иззат-икром топадилар. Санъат оламида мангу барҳаёт сиймога айланадилар».

Дилига ана шундай эзгу ниятларни туйган самарқандлик истеъдодли ҳофиз Баҳодиржон Камолиддин ўғли Танбурий ҳам қўшиққа қанот ато этишга, ўз мухлисларини ҳайратлар оламига олиб киришга бел боғлаган истеъдодли, ёш ҳофизлардан бири саналади. Қуйида хушовоз ҳофиз Баҳодир Танбурий билан бўлган суҳбатни эътиборингизга ҳавола этамиз.

— Баҳодиржон! Кейинги беш-олти йил ичида ҳаётнинг барча соҳалари каби қўшиқчилик санъати ҳам оламшумул ўзгаришларни бошдан кечирди. Ўзбек қўшиқчилигининг шуҳрати дунёвий қўламларга қадар кенгайди. Кутилмаган натижаларга, ютуқларга эришаётган қўшиқчилигимиз бир неча ўн йилликлар билан ўлчанадиган ривож йўлини босиб ўтди. Сиз кўп йиллардан буён бу соҳада ижодий изланаётган халқимизга манзур ҳофизлардан бири сифатида мазкур жараённи қандай баҳолайсиз?

— Ўзбек қўшиқчилик санъатидаги ўсишлар, қувончли ўзгаришлар Ўзбекистонимизнинг мустақилликка эришуви билан чамбарчас боғлиқ деб ўйлайман. Чунки Истиқлол шарофати билан урф-одатларимизни чекловчи, қадриятларимизни камситувчи, тарихимизни таҳқирловчи, собиқ марказдан бошқариладиган мафкуравий тўсиқлар олиб ташланди. Натижада, халқ дардини, орзу-умидларини ифтихор ила куйлаш имкони туғилди.

Бундан роппа-роса 15 йил аввал «Танбур» қўшиғимга куй басталаб, уни ўша йили ижро этган эдим. Мухлислар бу қўшиқни яхши кутиб олишиб, мени Танбурий дейиша бошлашди. Қувончим ичимга сиғмай бошқа қўшиқлар қатори бу қўшиғимни ҳам тингловчиларга етказишга ошиқдим. Лекин, «Даргоҳи азалдан хабар бергувчи танбур» сатридаги «даргоҳи азал» сўзи учун бу қўшиқни бадиий кенгашдан ўтказишмади. Худога шукрлар бўлсинким, Истиқлол шарофати ила бу қўшиқ халқимиз мулкига айланди. Мана, биргина менинг тақдиримда истиқлолнинг бир лаҳзаси етти йиллик муаммоларимни ҳал этди қўйди. Бутун ўзбек қўшиқчилиги мисолида оладиган бўлсак, ўтган давр қўшиқчиликнинг юз йиллик тугунларини ечиб берди десак хато бўлмайди. Бундай ҳолатларни устоз санъаткорлар мисолида ҳам, ёшлар фаолияти мисолида ҳам кузатиш мумкин.

— Изланишларнинг қандай йўналишларини қадрлайсиз, қандай йўналишларидан хавотирга тушасиз?

— Санъат — изланиш, янгилик ва анъанадир. Мен миллий қўшиқчилигимиз анъаналарига содиқ ҳолда халқ оҳангларини қайта жонлантираётган Ғиёс Бойтоев, Илҳом Иброҳимов, Қодир Мирашуров, Охунжон Мадалиев, Муҳриддин Холиқов, Абдулҳай Каримов каби ўнлаб ҳофизларимизнинг ижодига умид билан қарайман. Кейинги пайтларда хорижий оҳангларга кўр-кўрона эргашиш, кўр-кўрона тақлид қилиш ҳолатлари пайдо бўлиши эса мени ташвишга солади.

— Санъаткорга тақлид керакми? Сиз ҳам бошқаларга тақлид қилганмисиз?

— Тақлидчилик бошловчи санъаткор учун кечиримли ҳол. Чунки, устоз — шогирд анъанаси ҳукм сурган бизнинг Шарқ халқларида катта-катта санъаткорлар ҳам ўз ижодларини тақлиддан бошлаганликларини эшитганман. Ахир қандай шогирд ўз устозига ўхшамасликка интилади?

- Мен ҳам Маъмуржон Узоқов, Комилжон Отаниёзов, Жўрахон Султонов, Хожа Абдулазиз Абдурасулов, Аҳмад Зоир, Жўрабек Муродов сингари ҳофизлар ижодидан ўрганиб, уларга ҳавас билан қараб, тақлидан қўшиқлар айтганман. Санъатда ўз йўлимни топишимда бу менга ўзига хос мактаб вазифасини ўтади.

— Сизнинг қўшиқ дунёсига кириб келишингиз қандай кечган?

— Бизнинг оилада етти ўғил, бир қиз бўлиб, дадамиз Камолиддин Сирожиддин ўғли қўшиқни севадиган, турли давраларда, тўйларда қўшиқ айтиб, мухлислар кўнглига йўл топган нозиктаъб инсон бўладилар. Тўнғич акамиз Хуршид Камолиддин ўғли эса ўзларига турли куйларни хиргойи қила олувчи шинаванда йигит эдилар. Волидаи муҳтарамамиз Муқаддамхон Мулладўст қизи эса эртаклар ва достонларнинг моҳир сўзловчисидирлар. Оиламиз аъзолари билан эски вассажуфт уйимиздаги танча атрофида жам бўлганимизда онамиз Гўрўғли, Алпомиш достонларини айтиб берардилар. Дадамиз эса қўшиқ айтишарди. Мен шундай дамларда гоҳо достонларга, гоҳо қўшиқларга маҳлиё бўлиб хаёллар дунёсига ғарқ бўлардим. Роса қўшиқ айттим келарди. Аввалига ўзим ёлғиз айтиб юрдим. Кейинроқ ликопчани олиб дадамнинг қўшиқларидан, онамнинг достонларидан тенгқурларимга айтиб берадиган бўлдим.

Бунга ҳам қаноат қилмай ўзим «қўлбола» рубоб ясашга аҳд қилдим. Ўшанда бу ишга пухта тайёргарлик кўрдим. Дадамнинг тешасини олиб, ёғочни йўндим, тузланган балиқнинг темир қутисини ёғочга қоқдим, иккита мих қоқиб, қармоғим ипини уларга таранг тортиб боғладим. Эҳ, рубобмисан рубоб бўлди-да. Бу қойилмақом рубобни ўртоқларимга кўз-кўз қилиб, бир-икки ой тиринглатиб чалиб юрдим. Буни кўрган Хуршид акам ўзининг биринчи маошидан менга рубоб олиб берди. Ўшанда мени кўрсангиз эди. Қувончим оламга сиғмасди. Бу рубобни қаерга қўйишимни билмайман. Уни еру кўкка ишонмайман. Ётсам ҳам бошимга қўйиб ётаман. Шу-шу у менинг ажралмас ҳамроҳимга айланди.

Ишқибозлигимни пайқаган қўшнимиз Абдурайим ака мени маданият уйидаги мусиқа тўгарагига ёзди. Жумақул ака раҳбарлигида тез орада рубоб чалишга қўлим келиб қолди. Хиргойи қилиб қўшиқ айта бошладим. Жумақул ака ҳар бир қадамимдан суюнар эдилар. Мени санъат дунёсига олиб кирган устозим, улуғ инсон Жумақул ака Кенжаев руҳига бир умр таъзимда яшайман. Мен тез-тез устоз ҳузурига бориб, унга янги қўшиқларимни айтиб берардим, маслаҳатларини олардим. Даъфатан келган ўлим орамизга жудолик солди. Бу фидойи инсон вафоти Самарқанд аҳли қатори мени ҳам қайғуга солди менинг ҳолатимни англаган иккинчи акамиз шоир Жамолиддин Камолиддин ўғли Ҳумий менга «Устоз ёди» деган марсия ёзиб бердилар. Марсияга куй басталаб, қўшиқни устозимнинг хотира кечасида йиғлаб айтганимни тингловчилар ҳануз эслайдилар.

— Баҳодиржон, қўшиқнинг йиғлата оладигани зўрми, ўйнатадигани?

— Менимча, қўшиқ фақат ҳасратдан иборат десак хато қилган бўламиз. Ортиқча ғам-андуҳ кишини руҳан майиб қилиб қўйиши ҳеч гап эмас. Яхши қўшиқ одамлар дилини поклайди, руҳини кўтаради, севинч, қувонч бахш этади. Йиғламасдан туриб ҳам маънан покланиш маҳол, руҳни кўтариш қийин. Шунинг учун ҳам йиғлатадигани ҳам зарур.

— «Ватан зикри», «Саман отим» қўшиқларининг яратилиши ҳақида сўзласангиз.

— «Саман отим» қўшиғи шоир Чоршаъм Рўзиевнинг шеъри асосида яратилган. Бу қўшиқнинг оҳанглари узоқ вақт мендан қочиб юрди. Даъфатан, тўйлардан бирида менга разм солиб турган бир навниҳол қизга кўзим тушди. Юрагим жиз этиб кетди. Шеърни аллақачон ёдлаб олган эдим. Отлар кишнаши, туёқлар дупири эшитилгандай бўлди. Беихтиёр ўша саман отнинг йўртиб, туёқларидан учқун сачратиб бориши оҳангларда жонлана бошлади. Қўшиқ тугагунча, ўша нигоҳларнинг тафти дилимдан кетмади. Даврага қўшилиб ўйнадим.

«Ватан зикри» қўшиғимнинг яратилишига келсак, бу қўшиқ бизнинг оилавий қўшиғимиздир. Жамолхон акамиз, бу қўшиқни қадимий зикр усулида ёзганлар. Зикр — қадимда ўзига хос ижро усули бўлиб, сўфийлар то жазаба ҳосил бўлганга қадар зикр тушганлар. Илоҳий байтларни вужуднинг ҳатти-ҳаракатлари билан уйғун тарзда куйлаганлар. Ривоятларга кўра зикрнинг етти хил муқомлари бўлиб, айримларининг ижроси чоғида одамлар ўлик ҳолатига тушганлар, айримларида эса ўлганлар тирилганлар.

«Ватан зикри» қўшиғи «Ўзбекистон — Ватаним менинг» қўшиқлар танловининг туман, вилоят ва мамлакат босқичларида халқимиз томонидан яхши кутиб олинди. Зикр қўшиқчилигини тиклашга эришдик.

— Сизнинг ижро репертуарингизда 500 дан ортиқ қўшиқлар мавжудлигидан хабарим бор. Шу қўшиқларни яратишда қайси бастакор ва шоирлар билан ижодий ҳамкорлик қилгансиз?

— Репертуаримиздаги қўшиқлар сонини айтишда чамамда адашганингиз йўқ. Мен асосан куйларни ўзим басталайман. Лекин Ўлмас Расулов, Равшан Ҳамроқулов, Илҳом Жавдодов, Қаҳрамон Саййид сингари бастакорлар билан тез-тез маслаҳатлашиб тураман. Кейинги пайтларда мақом йўлида қатор қўшиқларни ижро этдим. Бу йўлда ижро этган қўшиқларим юздан ошиқ. Паҳлавон Маҳмуд, Навоий, Лутфий, Бобур, Хофиз Шерозий ва Саъдий Шерозий, Умар Ҳайём, Хоразмий, Машраб, Ҳувайдо, Фузулий, А. Ўтар, Завқий, Зебунисо, Мискин, Э. Воҳидов, А. Орипов сингари шоирларнинг шеърлари билан айтиладиган мақом йўлидаги қўшиқларим узоқ йиллик изланишларим маҳсулидир.

— Бугунги ўзбек шоирларидан кимлар Сиз билан кўпроқ ҳамкорлик қиладилар?

— Мирзо Кенжабоев, Жамолиддин Ҳумий, Яҳё Тоға, Чоршаъм Рўзиев, Сулаймон Шоди каби замонавий шоирлар шеърларини қўшиқ қилганман. Айниқса, акам Жамол Ҳумий билан тез-тез шоирлар давраларида бўлиб турамиз. Ана шу шариф суҳбатлар янги қўшиқлар танлашимга ёрдам беради.

— Кўпроқ қайси санъаткорларнинг қўшиқларини тингл[illegible]сиз?

— Жўрабек Муродов ижросидаги қўшиқларни мароқ билан тинглайман. Хотин-қизлардан Замира Суюнова, Мавлуда Самандарова, Сайёра Ғозиева кабиларнинг қўшиқлари менга ёқади. Қизларимизнинг қўшиқларида қандайдир дилни қитиқловчи ифор борга ўхшайди.

— Оилангиз ҳақида ҳам икки оғиз сўзлаб берсангиз.

— Уч фарзандим бор. Ўғилларим Суҳробжон 9 ёшда, Меҳржон 8 ёшда, қизим Шаҳнозаой 4 ёшда, улар билан кўпроқ бирга бўлгим келади. Лекин ҳаётимнинг кўп қисми ижодий сафарларда ўтади.

— Сиз Самарқанд вилоят филармониясида узоқ йиллар ишладингиз. Кейин, вилоят ёзувчилар уюшмаси қошида «Шердор» номли даста туздингиз. Бу хусусда нима дейсиз?

—Мен 1980 йилдан то 1986 йилгача Самарқанд вилояти филармониясида яккахон хонанда бўлиб ишладим. 1986 йил «Зарафшон» фольклор этнографик ансамбли тузиб чет элдан келган сайёҳлар учун концерт бердик. 1990 йилда Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси вилоят тарғибот марказида «Шердор» мусиқий ижодий дастаси тузиб элимизга, халқимизга, шеър ва қўшиқ кечалари ўтказиб, катта-катта анжуманларда қатнашиб келаяпмиз. Умуман олганда, фаолиятимиз тўхтаб қолгани йўқ. Элимиз хизматида бедормиз.

— Мароқли суҳбатингиз учун раҳмат! Сизга янгидан янги ижодий ютуқлар тилайман.

Ғулом ФАТҲИДДИН суҳбатлашди.

ҚУЁШ ФАРЗАНДИ

(Боши 2-бетда)

Аммо кўп ўтмай, рус плантация эгалари банкротга учраб, уларнинг кўпчилиги пахтачиликдан воз кечишга мажбур бўлдилар. Улар пахтачиликнинг ниҳоятда оғирлигини ва машаққатли меҳнатини амалда кўриб, уни ҳар ким ҳам уддалай олмаслигига ишонч ҳосил қилдилар. 1892 йилги маълумотга кўра маҳаллий «Ғўза» пахтаси 31.950 десятина ерни қоплаган бўлса, Американики 58.899 десятинани ташкил этди. Кейинги йилларда Америка пахта навларини иқлимлаштириш кенг қулоч ёйиб, «Ғўза» пахтасининг ҳажми жуда камайиб кетди.

Хуллас, ўлкада пахтачилик ривожланиб бораверади. Зеро, 1888 йилда 68.650, 1900 йилда эса 234.274 десятинагача етди.

XIX аср охирларида бир рус муаллифи шундай ёзган эди: «Ўтган қисқа вақт ичида Туркистонда пахтачилик соҳасида туб ўзгаришлар содир бўлди. Пахтачилик билан шуғулланадиган махсус корхона эгалари пайдо бўлди. Ўлка шароитига мос тушадиган «Америка нави» иқлимлаштирилди, жинлар (пахтадан чигитни ажратадиган дастгоҳ, машина — таҳр.) келтирилди ва пахта тозалаш заводлари қурилди... Пахта савдоси тартибга солинди, пахта билан иш юритувчи йирик фирмалар пайдо бўлди. Пахтани тойлаш ва транспорт усуллари яхшиланди. Хуллас, нисбатан оз ва сифатсиз пахта етиштириш ривожланиб, минглаб кишиларни озиқ-овқат билан таъминлайдиган ва бир неча ўн миллион сўм оборотини ўз ичига олган ишга айланди. Рус плантациялари ва корхона эгалари ўлкага келган вақтларида пахта етиштириш усулларини маҳаллий аҳолидан ўрганишлари турган гап эди...»

XX аср бошларида пахтачилик тобора ривожланиб борди. Масалан, 1901 йилда Фарғона, Сирдарё, Самарқанд ва Каспий орти вилоятларида, яъни Туркистон генерал-губернаторлигида пахта экилган майдон 260.01 минг десятинани ташкил этган бўлса, 1917 йилга келиб 418.790 десятинагача етиб борди. Пахтадан олинган ҳосил эса 1886 йилда 3 миллион, 1910 йилда — 10.8 миллион, 1915 йилда 18,5 миллион (516 минг тонна)ни ташкил этди.

Айтиб ўтиш лозимки, Россиянинг вассали — Бухоро ва Хева хонликларида ҳам пахтачилик анча ривожланган эди. Бироқ бу ерларда Америка навини иқлимлаштириш кенг қулоч ёймади. Шубҳасиз Америка пахта навини иқлимлаштириш ва бир мунча агротехниканинг яхшиланишига фойдали бўлиб, пахтачилик янги босқичга кўтарилди. Аммо фожеа шундаки, биринчидан, пахтанинг деярли ҳаммаси хом ашё сифатида Россияга олиб кетилиб, даромадларнинг асосий қисми деҳқонларни эмас, балки бегоналарнинг чўнтагига тушди. 1914 йилда ўзбек пахтасининг 84 фоизи Россиянинг марказий жойларига, 10 фоизи Санк-Петербургга, 4,8 фоизи бошқа жойларга жўнатилган. Туркистондан олиб кетилган молларнинг умумий қиймати 200 миллион сўм ҳисобланган бўлса, унинг 70 фоизини пахта қоплаган. Иккинчидан, рус ҳукумати сунъий суғориш тармоқларини ва мелиорацияни ривожлантиришга деярли аҳамият бермай, асосан, эски экин майдонларида озиқ-овқат маҳсулотларини қисқартириш ҳисобига пахтачиликни ривожлантирди.

Туркистон ғалласи Россия ғалласи учун рақиб ҳисобланиб, маҳаллий ғаллачиликнинг ривожланишига йўл берилмади. Зеро, рус ҳукумати Россиядан ғалла келтириб, бундан ҳам катта фойдага эга бўлди.

Учинчидан, ҳукумат ва савдо-саноат доиралари Россияда ўзбек пахтасидан ишлаб чиқарилган турли газламаларни ва кийим-кечакларни Туркистонга келтириб ва сотиб яна бир даромад манбаини яратдилар. Кечасию-кундузи меҳнат қилган пахтакорлар эса ниҳоятда оғир ва ночор ҳаёт кечирди. Улар судхўрлар ва банкдан қарзга ботиб, қул каби ишладилар. Масалан, бир пуд пахтанинг тannархи 1 сўм 85 тийин бўлса, қарз пулининг миқдори 2 сўм 77 тийинга тўғри келган.

Хуллас, бу даврда ўлкада пахтачилик мустамлакачилик нуқтаи назаридан ривожлантирилиб, Туркистон — Россиянинг хомашё манбаига ва тайёр маҳсулотлар бозорига айлантирилиб, пахта яккаҳокимлигига ҳамда «пахта васвасасига» асос солди. Айниқса, бу ҳолат ўлкада етиштирилган пахтанинг ярмидан ортиғини етиштирадиган Фарғона водийсида кўзга ташланди.

III. СОБИҚ СОВЕТ ДАВРИ ВА ПАХТА ЯККАҲОКИМЛИГИНИНГ АВЖИГА ЧИҚИШИ

Собиқ Совет давлати ўз ҳукмронлигини дастлабки йилларидаёқ, чор ҳукуматининг мустамлакачилик сиёсатини ва миллий зулмнинг бевосита давомчиси сифатида иш юритди. В. И. Ленин ҳали совет давлати нафасини ростлаб олмасданоқ, яъни 1918 йилда ўзбек пахтасига кўз олайтириб, уни ривожлантириш учун 50 миллион сўм ажратиш ҳақида қарор чиқарди. Аммо ҳокимият учун олиб борилган курашлар ва фуқаролар уруши натижасида пахтачилик ҳам инқирозга учраб, экин майдонлари ва ҳосил қисқариб кетди. Умуман, деҳқончилик остин-устун қилиниб, қашшоқлик ҳукм сурди. Натижада, 1923 йилда 111 минг, 1925 йилда 375 минг тонна пахта етиштирилди, холос. Фақат 1928 йилга келиб, 544 тонна пахта олиниб, 1915 йилги ҳосил ҳажмидан бир оз оширилди.

Совет ҳукумати сунъий равишда ва зўравонлик билан Ўзбекистонда пахта яккаҳокимлигини таъминлайдиган сиёсатни изчиллик билан амалга ошириб борди. Чунончи, қишлоқ хўжалигини колхозлаштириш ва совхозлаштириш тўла амалга оширилиб, одамлар, ерлар, сувлар, қуйинг-чи, табиат оламидаги жамики жонли ва жонсиз борлиқ давлатнинг мулки бўлиб қолди. Коммунистик партия пахтадан дарё каби оқиб келаётган даромадларни тобора кўпайтириш мақсадида сунъий суғоришга, янги ерларни ўзлаштиришга ва техникани ривожлантиришга алоҳида эътибор берди. Натижада, пахтачилик йилдан йилга ўсиб бораверди. Пахта хомашёси 1932 йилда — 800 минг, 1950 йилда — 2.282 минг, 1970 йилда 4.670 минг, 1988 йилда — 617,0 минг тоннани ташкил этди. Пахта экин майдони эса 2 миллион гектардан ошиб, энг унумли ерларни қамраб олди. Озиқ-овқат маҳсулотлари, шу жумладан ғаллачилик ривожига йўл берилмади.

Демак, совет даврида пахта яккаҳокимлиги ва «пахта васвасаси» ўзининг энг юксак ривожланиши даражасига кўтарилиб, халқнинг бошига битган офат ва фожеа бўлди. Чунки, коммунистик партия кимёвий ўғитларни ишлатавериб ерни, сувни, одамларни захарлаб, кўплаб кишиларнинг ёстиғини қуритди ва турли оғир дардларга чалинтирди. Орол денгизининг қуриши ҳам тенги йўқ фожеадир.

Ниҳоят, Ўзбекистон мустақиллиги тиклангандан кейин пахтакорлар озодликка чиқиб, эркин нафас олмоқдалар. Тўғри, совет даврида орттирилган иллатлардан ҳали тамомила қутилганимизча йўқ. Аммо булар совет давридаги фожиали ҳолатларга солиштирилганда ҳеч гап эмас. Республика раҳбарияти пахта яккаҳокимлигини бартараф этиш чораларни амалга ошириш йўлидан бормоқда.

Азиз пахтакорлар!

Ота-боболаримиз мустақиллик ва озодликни ҳаётнинг рамзи деб, унинг учун жонларини ҳам, молларини ҳам фидо айлаганлар! Келинг, тарихан шаклланган озодлик байроғини қўлдан бермай ва ўткинчи қийинчиликлар асирига айланмай умуммиллат манфаатларини таъминлаш учун кураш йўлидан оғишмай бораверайлик. Шундай вақтлар келадики, «совет» пахтачилигининг азоб-уқубатларидан ном-нишон ҳам қолмайди. Иншооллоҳ!

Келинг, бир кулишайлик

ҲОЖИБОЙ ХАНДАЛАРИ

ЎҒИРЛАНГАН МАШИНАДА

Енгил автомашинада эр-хотин, қайнона ва қайнота кетишарди. Йўлда уларни ДАН ходими тўхтатиб деди:

— Ўртоқ ҳайдовчи, сиз йўлни мана шу қисмидан бехато ўтган биринчи йўловчи бўлдингиз, сизга 500 сўм пул мукофоти берилади.

— Раҳмат, мен унга ҳайдовчилик гувоҳномаси сотиб оламан, — деди ҳайдовчи.

— И-е, ҳали гувоҳномангиз йўқми? — сўради назоратчи.

— Ўртоқ назоратчи, унга қулоқ солманг. Кайф устида гапираверади-да, гапга аралашди хотини.

— Нима, кайфи ҳам борми? — қичқирди милиционер ранги оқариб. Шу пайт қайнона машинадан сакраб тушиб, додлаганча қоча бошлади:

— Мен сизларга айгандим-а, ўғирланган машинада узоққа бориб бўлмайди, деб...

Орқа ўриндиқда хуррак отаётган қайнота ҳам бақир-чақирдан чўчиб уйғонди-ю, бор овозда қичқириб юборди:

— Нима гап, чегарага етиб келдикми?

САДОҚАТЛИ ДЎСТ

Икки ҳамқишлоқ, ёшликдан тепишиб катта бўлган икки дўст урушга борибдилар. Окопда ухлаб қолишибди. Уйғонсалар, бизникилар йўқ эмиш, кетиб қолишган экан. Қидириб боришаётса, рўпарадан келаётган немислар кўринибди.

— Қўлга тушсак, икковимизни ҳам отиб юборишади, ҳеч бўлмаса биттамиз тирик қолишимиз керак, — дебди бири.

— Тўғри айтасан, қишлоққа биттамиз қайтмасак бўлмайди.

— Сен дарё томонга қоч, мен қамишзорга бекинаман, — дебди-да бири қамишзорга қараб қочибди. Иккинчиси дарёга ўзини ташлаб, саёз жойига ўтибди.

Немислар чанқаб, дарёга сув ичишга борибдилар. Қамишзорда турган ўзбек эса дўстимни пайқаб қолишибди, у тирик қолиши керак, чалғитай, мени ўлдиришса ўлдиришсин, дўстим тирик қолсин, дебди-да «ҳей немци, сюда, сюда!

Сув ичида ўтирган дўстига эса алам қилибди, «сотқин, у мени сотди, сувда деяпти» деб ўрнидан туриб у ҳам бақира бошлабди:

— Қамишзорда, қамишзорда!

УЯТСИЗ ЭКАНСИЗ

Қиз билан йигит хилватда ўтиришарди.

— Анваржон ака, нега жимсиз, нималар ҳақида ўйлаяпсиз?

— Сиз нима ҳақда ўйлаётган бўлсангиз, мен ҳам ўша нарса ҳақида хаёл сураяпман.

— Вой уятсиз экансиз! Бетингиз қурсин!

ЎЗБЕКИСТОН — ОСИЁНИ ЗАБТ ЭТАЖАК

Бугун Бирлашган Араб Амирликларида X Осиё кубоги финал босқичи мусобақаларининг байроғи кўтарилади

ОСИЁ КАРВОНИ ЙЎЛГА ЧИҚДИ

Бугун Бирлашган Араб Амирликларининг Абу-Даби шаҳрида XI Осиё кубоги ўйинлари бошланади. Майдонга биринчи бўлиб мезбон БАА ва Осиёнинг «Аргентина»си деган антиқа ном соҳиби Корея республикаси футболчилари тушишади. Юртимиз шарафини ҳимоя қилаётган миллий терма жамоамиз эса Осиё кубогининг финал ўйинларидаги илк қадамини 6 декабрь куни мустаҳкам девор билан ўралган Хитойга қарши ташлашади.

Йил бошидан бери БААликларнинг олиб бораётган тинимсиз уринишлари беллашувларнинг қизиқарли ва мароқли ўтишидан далолат бериб турибди. Ҳозир Оврупода ҳам, бошқа жойларда ҳам катта футбол танаффусга чиққан. Демак, уч ҳафта давомида бутун дунёнинг эътибори «Эмиратес-96» деб номланган биринчиликка қаратилди.

1 декабрь куни Тошкентдаги «Олимпиа шон-шуҳрати музейи»да миллий терма жамоамизни тантанали кузатиш маросими бўлиб ўтди. Терма жамоамиз раҳбарлари ва яқиндагина БААдаги ўртоқлик учрашувларидан қайтиб келган футболчилар Осиё кубоги арафасида охирги бор «кўрикдан ўтказилди». Сўзга чиққанлар жамоамизга муваффақиятлар талашди. Футбол федерацияси эса биринчилик кубоги қўлга киритилса, ҳар бир футболчига «Nexia» автомобили беришни ваъда қилди.

— «Олимпия шон-шуҳрати» музейида ҳамма нарса бор, — деди ички ишлар вазири, Республика футбол федерацияси президенти З. Алматов. — Ҳатто Х. А. Самаранч уни Лозаннага борганда дунёдаги энг зўр музейи деб таърифлади. Лекин бу ерда Осиё кубоги етишмайди. Ўйлаймизки, тез орада музеймиз мукаммал бўлади.

Маълум сабабларга кўра, биринчиликда иштирок этолмайдиган М. Қосимов ва Ш. Мақсудовлар ҳам қолган футболчиларга омад талашди. А. Абдураимов ишончни оқлашга ваъда берди. Асосий ўйинчиларимиздан бири саналган Шкviringa сўз берилганда, у: «Мен бу ердамас, БАА майдонларида гапираман», — деди.

Яна бир қанча тилак-истаклар билдирилгач, Ўзбекистон миллий терма жамоаси БААга йўл олди.

Дастлабки учрашувимиз Хитой билан. Тўғри, ҳаётда уларнинг майдони бизникидан тахминан 21 баробар катта, аҳолиси 52 баробар кўп. Лекин футболда майдон ҳам, аҳоли ҳам баробар. Гап кучда!

Рақибимиз анча донгдор. Хитой Халқ Республикаси 1976, 89,92-йилларда Осиё кубогининг бронза медали соҳиби бўлган. Сурияликлар эса 1957 йил Араб мамлакатлари ўйинларида олтин кубокка эришишган. Бунинг устига, саралаш ўйинларида Қозоғистондек терма жамоани мағлуб этишган. Хуллас, гуруҳ баҳслари осон кечмайди. Гуруҳдош бўлмаган рақибларга келсак, ҳозир ўзимизни ҳам, сизни ҳам хадикка солмаслик мақсадида, индамай тураколамиз, аввал гуруҳдан чиқиб олайлик.

Ҳозирча эса Осиё кубогида иштирок этаётган давлатларнинг гербларини эслашингизни хоҳлаймиз. Кўряпсизки, Корея, Саудия Арабистони, Хитой ва Японияидан бошқа барча гербда қандайдир жонзотнинг сурати бор. Шуни ушлаб олган корееликлар: «Жонзот сурати енгилишдан далолат. Ҳар бир гуруҳдаги биринчи ўрин бизга, Саудия Арабистонига ва Японияга (Улар Хитойдан кучлироқ) насиб этади», — деб башорат қилишмоқда. Бу эса терма жамоамиз олдига нафақат чиройли ўйин кўрсатишни, балки шу башоратни чиппакка чиқаришни ҳам мақсад қилиб қўяди. Ахир Хиросимадаги ғалабамиздан сўнг бутун дунё Ўзбекистон деган давлат бор эканини яна бир карра билиб олганди, энди эса зўр эканлигини ҳам билиб олсин.

Омад ёр бўлсин, йигитлар!

ГУРУҲЛАР ТАРКИБИ

«А» гуруҳи Абу-Даби шаҳри

4 декабрь БАА — Корея
Индонезия — Қувайт
7 декабрь БАА — Қувайт
Корея — Индонезия
10 декабрь БАА — Индонезия
Қувайт — Корея

«В» гуруҳи Дубай шаҳри

5 декабрь Саудия Арабистони — Таиланд
Эрон — Ироқ
8 декабрь Саудия Арабистони — Ироқ
Таиланд — Эрон
11 декабрь Саудия Арабистони — Эрон
Ироқ — Таиланд

«С» гуруҳи Ал-Айни шаҳри

6 декабрь Япония — Сурия
Хитой — Ўзбекистон
9 декабрь — Ўзбекистон — Япония
Сурия — Хитой
12 декабрь Япония — Хитой
Ўзбекистон — Сурия

***

Гуруҳ ўйинлари якунлангач, иккитадан ғолиб жамоа ҳамда энг яхши натижага эга бўлган учинчи ўриндаги икки жамоа чорак финалга йўлланма олишади. Сўнгра ярим финал ва финал мусобақалари ўтказилади. Яна бир нарсани эслатиб ўтмоқчимиз, бошқа қитъа биринчиликларидан фарқли ўлароқ Осиё кубоги мусобақаларида учинчи ўрин учун алоҳида учрашув ўтказилади.

ОЙ БОРИБ, ОМОН ҚАЙТСИН

Юртимиз футбол мухлислари 6 декабрь кунини сабрсизлик билан кутишади. Шу куни Ал-Айн шаҳрида футболчиларимиз илк бор Осиё кубогининг финал босқичида иштирок этади. Рақибимиз эса Осиё ўйинларининг финалида бўлгани каби яна Хитой терма жамоасидир. Ким билади дейсиз, айни газетамиз саҳифаланаётган бир дамда футболчиларимиз балки Ал-Айннинг яшил майдонида машғулотлар ўтказаётгандир, балки Амирликнинг пойтахти Абу Даби шаҳрига йўл олиб, мусобақаларнинг очилиш маросимини томоша қилиш учун ҳозирлик кўришаётгандир. Устига-устак очилиш маросимидан сўнг, биринчи учрашувда олтин медаль учун асосий даъвогарлар Бирлашган Араб Амирликлари ва Корея терма жамоалари майдонга тушишади. Айни шу дамларда биз футболчиларимизни юртимизда қолиб, йўлларига интизор бўлиб турган оилалари билан суҳбатлашдик:

Эркин ака Азамат Абдураимовнинг отаси:

Азаматнинг Осиё кубогида иштирок этишини эшитиб жуда хурсанд бўлдим. Уни кўп вақт жароҳатлар қийнагани сабаб қитъа биринчилигига бориши савол бўлиб қолган эди. Минг шукрки, бугун унинг жисмоний ҳолати унинг ўзини ҳам, мураббийларни ҳам хавотирга солмаяпти.

Ёдимда, 1994 йил Ўзбекистон терма жамоаси Хиросимада Осиё ўйинларининг олтин медаль совриндори бўлганида бутун хонадонимиз тўйга айланиб кетган эди. Финалдаги жамоамизнинг ютуғини таъминлашдаги Азаматнинг ҳиссасидан анча давр фахрланиб юрдим.

Ишонаман бизнинг йигитлар юзимизни ерга қаратмай, ёруғ юз билан юртимиз байроғини баланд кўтариб, Ватанга қайтишади.

Ўткир ака, Дилмурод Назаровнинг отаси:

Нима ҳам дердим, Дилмуроджон бу мусобақага алоҳида тайёргарлик кўрди. Ўзингиз эътибор берган бўлсангиз, Миллий Биринчилигимизнинг иккинчи даврасида Дилмурод иложи борича севимли жамоамиз «Пахтакор»нинг ҳар бир учрашувида ғалаба қозонишга ҳаракат қилди. Шу бўлса керак, ушбу ҳаракатлар уни мамлакатимизнинг бош жамоаси — Ўзбекистон терма жамоасига таклиф этилди. Футболчи учун бундан ортиқ бахт борми?! Юрт шарафини ҳимоя қилиш ҳар кимга ҳам насиб этмайди. Фурсатдан фойдаланиб, ўғлимнинг барча жамоадошларига катта муваффақиятлар тилайман.

Елена, Павел Бугалонинг рафиқаси:

Павел ҳақиқий футболчи. Аниқроғи, футболнинг фанати. Баъзан ўйлаб қоламан, унга ўзи оила керакми, ё йўқми?! Чунки, суткасига 24 соат бўлса, унинг барчасини футболга бағишлайди. Ғолиб бўлса, ўша куни уйда байрам. Мағлуб бўлса, унга кўринмасликка ҳаракат қиламиз. Яхшиямки характери унча оғир эмас. Мана юртимиз шарафини ҳимоя қилиш учун Араб Амирликларига учиб кетди. Кубок мусобақалари янги йилгача тугашини эшитиб, хурсанд бўлдим. Унда билмадим, нима қилардим?!

БИШОВЕЦ: «Корея супержамоа сифатида эмас, супер натижа учун Б.А.А.га бормоқда»

Анатолий Бишовецни деярли барча футболсеварлар танишади. Бу танишув аввалига собиқ СССР футболи орқали юз берган бўлса, кейинчалик Осиё қитъасининг турли беллашувларида янада мустаҳкамланди. Хиросимадаги Корееликларга қарши ўйналган ярим финал эса Бишовец учун ҳам, биз учун ҳам кутилмаган «танишув» бўлди. Хуллас, бир сўз билан айтганда, у кишининг кимлигини билмай иложимиз ҳам йўқ.

Бишовец ҳозир Москвада юрибди. Август ойидан бери дам у жамоанинг, дам бу жамоанинг ўйинларини кузатаётгани эса келгуси мавсумдан қаерда ишлашини яна ҳам мавҳумлаштирмоқда. Ҳар ҳолда, Россияликлар унинг бирданига терма жамоани бошқаришига рухсат беришмас, «Динамо» ёки «Торпедо» жамоаларига тренерлик қилиши ҳақида эса Бишовецнинг ўзи аниқ бир гап айтмаяпти. Мухбирларнинг «Келгуси йил қаерда ишламоқчисиз?» — деган саволарилга эса «Кореядамас» — деб жавоб қайтарилиши Бишовецнинг «уй»да ишлаш нияти борлигини очиқ-ойдин кўрсатиб турибди.

Ҳозир Осиёнинг 12 олди жамоаси ўлиб-тирилиб БАА-96 га тайёргарлик кўрмоқда. Улар орасида Корея ҳам бор. Лекин, негадир, Кореяликлар орасида энди Бишовец йўқ. Бунинг сабабларини аниқлаш мақсадида Анатолий Федорич билан савол-жавоб ўтказдик.

— Корея терма жамоаси билан шартномангиз муддати тугаганини биламиз, лекин уни яна узайтириш мумкин эди-ку! Ёки кореяликлар хоҳлашмадими?

— Йўқ, негадир ўзим хоҳламадим. Тўғри, Корея менга катта мактаб вазифасини умуман ўзга кайфият ва бошқа бир футбол. Лекин чет элда тўрт йил ишлаш (Кипрда 1 йил, Кореяда 3 йил) исталган тренер учун етарли фурсат. Ахир ҳар биримиз ўз юртимиз футболини қўллаб-қувватлашимиз керак. Чет элда ишлашдан ҳам мақсад шу — нималарни ўрганиб келиб ўзимизда татбиқ қилиш. Урганиш учун эса тўрт йил етади.

— Кореяликлар ишингиздан қаноат ҳосил қилишдими?

— Келинг, биргаликда таҳлил қиламиз. АҚШдаги жаҳон чемпионатига бордик, у ерда Испания ва Боливия билан дуранг ўйнаб, фақат немисларга 2:3 ҳисобида енгилдик. Осиё чемпиони бўлдик. Атлантадаги олимпиадада кучли саккизликка кирсак-да, тўплар нисбатига кўра кейинги босқичга чиқолмадик. Менимча, бошланишга булар ёмон кўрсаткич эмас.

— Чет элда қулай томонлардан ташқари қийинчилклар ҳам бўлиши табиий. Сиз нималардан қийналдингиз?

— Билмадим, лекин ўзимни яқин бир нарсадан ажралгандек сездим. Эркин яшаш учун қандайдир ноқулайлик бордек кўринди. Энг ёмони, уларни фақат сезасан, биласан, йўқота олмайсан. Бўлмаса, оилам ёнимда, ойлигим етарли, деярли камчилик йўқ эди.

— Корея футболининг асосий хусусияти нимада?

— Олий Лигасида фақат 8 та жамоа ўйнайди ва бу менимча, ижобий ходиса. Йўқ, бундан Кореяда жамоалар кам деган эмас, ўйинларнинг барчаси муҳим экан, деган хулоса келиб чиқади. Бунинг устига, қанча кам бўлса, шунча яхши, деган гап бор-ку!

— Кореяда ҳам келишилган ўйинлар бўларканми?

— Бир нима дейишим қийин. Менимча, йўқ.

— БАА-96 га жамоангиз қандай тайёргарлик кўраяпти?

— Жамоанг сифатли бўлсаю, тайёргарликсиз майдонга тушса бундан ёмони йўқ. Ҳозир, негадир, ҳамма ерда тренернинг ўрни тушиб келаяпти. Асосий эътибор ўйинчиларга қаратилган. Бундан на хафа бўлиш мумкин, на қувониш. БАА-96 га келсак, Корея у ерга «супержамоа» сифатида бормайди, балки супер натижаларни қўлга киритиш учун боради.

— Қизиқ сиз терма жамоани тарк этган бўлсангиз ҳам, БАА-96 ҳақида бемалол ижобий гаплар гапиряпсиз, бунинг сабаби нимада?

— Бунга оддий қилиб жавоб бераман, тўпни тепсангиз, у орадан бир оз вақт ўтгач, дарвозага бориб тушади (Тўғри тепган бўлсангиз, албатта). Мен ҳам Кореяликларга бор кучимни бердим, яъни, кўчма маънода, тўпни тепдим, энди у дарвозага бориб тушади, фақат ҳеч ким тўсиқ бўлмаса, тўпнинг олдидан чиқиб қолмаса бас.

— Суҳбатингиз учун раҳмат. Келгуси режаларингизни ҳам билсак бўладими?

— Ноябрь охиригача бўлган вақт жуда ноқулай вақт, қаердадир чемпионат тугайди, қаердадир бошланади. Шунинг учун яна бир оз кутиб тураман, бунинг устига, дам ҳам олиш керак-ку!

Хориж матбуоти асосида тайёрланди.

PS Танаффус кўп давом этмади. Анатолий Бишовец юртга қайтгач, унга Санкт-Петербургнинг «Зенит» жамоасини бошқариш таклиф қилинди. У ҳам бу таклифни рад этмади.

Рустам АБДУЛЛАЕВ:

«ЗЎРЛАР УЧТА: ШАЦКИХ, «НАВБАҲОР», САРКИСЯН»

Мақоланинг муҳим маълумоти: Рустамжон Абдуллаев — 1971 йил 1 январь куни Қўқон шаҳрида туғилган. Илк бор «Автомобилист»да майдонга тушган. 1993 йил «Нефтчи» билан бирга Ўзбекистон чемпиони бўлган. Ҳозир МҲСКда ўйнамоқда. Ўтган йили бир мавсум Малайзиянинг «Перлис» жамоасида легионерлик вазифасини ўтади. Оилада кенжа ўғил. Маълумоти олий. Ҳарбий лавозими — лейтенант.

* * *

— Суҳбатни барчамизга қизиқарли бўлган савол билан бошласак. Кейинги йил ҳам шу жамоада ўйнамоқчимисиз?

— Билмадим, ҳар ҳолда, унвонимга содиқ қолишим керак, лейтенантман-ку! Бунинг устига МҲСКда мендан бошқа қўқонликлар ҳам кўп. Нуъмон бор, Мухтор Қурбонов... Шу ерда ўйнайман, десам тўғрироқ бўлар.

— Агар шу жамоада ўйнамоқчи бўлсангиз, яна бир нарсани сўрамоқчиман. МҲСКнинг мухлислари фақат армиячила, бу сизни хавотирга солмайдими? Икки йилдан кейин барчаси кетиб қолади-ку!

— (Кулимсираб) Улар кетса янгилари келади. Хавотир олиш масаласига келсак, бошқаларни билмадиму, мен хавотирланмайман.Биламанки, оддий одамлар орасида ҳам томошабинларимиз кўп. Ахир «Навбаҳор»ни қабул қилганимизда кўпчилик бизни қўллаб-қувватлаб турди-ку! Бунинг устига бошқа ҳеч бир жамоанинг мухлислари бизникилардек бир хил кийинишмайди, тартиб билан юришмайди, муҳими, ўйинга чолғу асбоблари билан ташриф буюришмайди. Бу яхши эмасми?

— Келинг, МҲСКдан четга чиқайлик, бу йилги биринчиликдан қаноат ҳосил қилдингизми?

— Йўқ, бу йилги биринчиликдан кўнглим тўлмади, ўз ўйиним ҳам, жамоам кўрсатган футбол ҳам қаноатланарлига ўхшаб кўринмаяпти.

— Ҳакамларга эътирзингиз йўқми? Ҳозир ким айб қидирса, гапни ҳакамларга тош отишдан бошлайди. Сиз бунга нима дейсиз?

— Менинг ишим футбол ўйнаш, ҳакамлар билан федерация шуғуллансин.

— Энди умумий саволларга ўтсак, қайси жамоани ёқтирасизу, қайсиниси ёқмайди?

— Ўзим футболчи бўлиб, фалон жамоа ёқмайди, десам, уят бўлади. Футболчининг ёқтирмайдиган жамоаси бўлмайди. Терма жамоалардан Бразилияга, оддийларидан эса «Аякс»га ҳавасим баланд.

— Футболчилардан-чи?

— Албатта, Марадона.

— Ким қайси футболчини ёқтирса, ўшанга сал бўлса-да, ўхшайди дейишади. Бунга қанақа қарайсиз?

— Бўлса бордир.

— Қайси жамоада тўп сургингиз келади (хорижий жамоани назарда тутяпман)?

— Мен-ку айтавераман. Лекин, фалон жамоада ўйнагим келади, дейиш кулгили бўлар?

— Ўзбекистоннинг зўрларини санаб беролasизми (энг хўр жамоа, энг зўр тренер, энг зўр ўйинчи)?

— Бундан осони борми? «Навбаҳор», Шацких, Саркисян.

— Бизда ким «зўр дарвозабон» ҳисобланади?

— Бугало.

— БАА-96 да қайта терма жамоа чемпион бўлади?

— Корея.

— Нега?

— Чемпион бўлсин, кейин айтаман.

— Томошабинларга тилакларингиз?

— Бу йил бир-икки ўйиндан ташқари, қолган барчаси зерикарли бўлди ва бу томошабинларни футболдан анча бездирган бўлса, ажабмас. Тилагим, фақат ўзимизнинг футбол билан чегараланиб қолмаслик, ҳозирча Европа футболи билан овуниб туринглар, кейинги йилдан Ўзбекистонга ҳам «жон» кирар. Жаҳон чемпионатининг саралаш ўйинлари, Осиё кубоклари, э-ҳе... Мазза қиласизлар.

«Вой-дод!!!»

1996 ЙИЛ 5-6 ДЕКАБРЬ КУНЛАРИ ПОЙТАХТНИНГ «АЛПОМИШ» СПОРТ САРОЙИДА «БИЛЛУР» СПОРТ КЛУБИ РЕСПБУЛИКА ЁШЛАРИНИНГ «КАМОЛОТ» ЖАМҒАРМАСИ БИЛАН ҲАМКОРЛИКДА АМИР ТЕМУР ТАВАЛЛУДИНИНГ 660 ЙИЛЛИГИ МУНОСАБАТИ БИЛАН «КАМОЛОТ» СОВРИНИ УЧУН КИКБОКСИНГ БЎЙИЧА ХАЛҚАРО ТУРНИР ЎТКАЗИЛМОҚДА.

МУСОБАҚА ДАСТУРИ:

5-6 декабрда соат 10.00 дан 15. 00 гача дастлабки, яримфинал ва финал учрашувлари бўлиб ўтади.

Соат 19.00 дан эса шоу дастур кузатувида профессионаллар тўқнашуви.

Қатнашаётган жаҳон чемпионлари
Акмал ЗОКИРОВ — 54 кг.
Алмас ЮСУПОВ — 75 кг.
Эркин КУТИБАЕВ — 91 кг.

МДҲНИНГ КУЧЛИ ЖАНГАРИЛАРИ БИЛАН МУШТЛАШАДИЛАР. ШОУ-ДАСТУРДА ИШТИРОК ЭТАДИГАН ЭСТРАДА АРТИСТЛАРИ:

Фарҳод ИБРАГИМОВ
Обид АСОМОВ
Азим МУЛЛАХОНОВ

Чипталар «Алпомиш» спорт саройи ва «Нодирабегим» кинотеатрларининг кассаларида сотилмоқда.

Саҳифани Н. Субхонов ва А. Бердиқулов тайёрлади.

Муассис:
ЎЗБЕКИСТОН ЁШЛАРИНИНГ «КАМОЛОТ» ЖАМҒАРМАСИ
Ҳомий:
ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ «МАТБУОТ ТАРҚАТИШ УЮШМАСИ» АССОЦИАЦИЯСИ

Бош муҳаррир
Абдуқодир НИЁЗОВ
Навбатчи муҳаррир: Нодир СУБҲОНОВ, навбатчи: Феруза ОРИПОВА.

ТАҲРИРИЯТ:
Қабулхона — 36-56-58, 33-95-97; хатлар бўлими — 36-54-64; тижорат бўлими — 33-79-69; ижодкор еллар бўлими — 36-54-64; спорт, ҳарбий ватанпарварлик бўлими — 36-58-93, котибият — 36-58-48.

МАНЗИЛИМИЗ:
700083 Тошкент Матбуотчилар кўчаси, 32-уй
Нашр кўрсаткичи 64607

Муаллифлар фикри таҳририят нуқтаи назаридан фарқланиши мумкин.

Реклама ва эълонлар учун тел.: 33-95-97, 33-79-69

Рўйхатдан ўтиш тартиби № 00012
«Шарқ» нашриёт-матбаа концерни босмахонаси
Буюртма Г. — 0702.
Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41
Ҳажми — 2 табоқ Тираж: 8913.
Газета IBM компьютерида терилди ва саҳифаланди.
Офсет усулида босилган. Қоғоз бичими А-2
Босишга топшириш вақти — 20.30